

SLOVENSKI TAD RAN

Dr. S.
Vera
K.

LETO III, ŠTEV. 28

Koper, petek 9. julija 1954

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

V nedeljo bodo v Izoli O DELU SINDIKATOV praznovali občinski praznik

V Izoli bodo v nedeljo prvič praznovali svoj občinski praznik. Ob tej priložnosti bodo hkrati proslavili obletnico dveh za mesto in okolico pomembnih dogodkov: štiridesetletnico Ljudskega doma in desetletnico množičnega odhoda v enote Narodno osvobodilne vojske.

Oba dogodka nam vsak od svoje strani osvetlujeta zgodovino tega mesta in okoliških vasi.

Štirideset let je dolga doba. Le redki delavci izmed tistih, ki so takrat z rdečimi zastavami manifestirali po izolskih ulicah in proslavljali otvoritev svojega doma, so še med živimi. Toda kolikor jih je, se živo spominjajo časov, ko je prodrla in zaživela med delavci socialistična misel in so, borec se proti sovražnikom delavskega razreda za svoje pravice, proti zaostalosti, neznanju in nesoglasjem v lastnih vrstah, po-

stavili svojemu delu spomenik, ki je postal hkrati njihov dom in zbirališče.

Medtem pa, ko nam dogodki v zvezi z graditvijo Ljudskega doma osvetljujejo napore in prizadevanja prvih izolskih delavcev združenih v socialističnem delavskem gibanju in njihov boj, nam desetletnica množičnega odhoda mož in fantov iz teh krajev in njihov vstop v partizanske vrste, govori o njihovi odločitvi in želji po združitvi z drugimi jugoslovanskimi narodi v skupni socialistični domovini.

Takrat, v juliju 1944 leta se je pridružilo enotam Narodno osvobodilne vojske hkrati 300 novih borcev. Toda že pred tem jih je iz okoliških vasi odšlo okrog 80, med katerimi nekaj že leta 1942 in v prvih mesecih 1943. Mnogi od njih

so se borili po vsej Sloveniji, mnogih ni več bilo nazaj. Žrtvovali so svoja življenja in niso dočakali, da bi videli, kako se je njihova želja izpolnila.

Spominjajoč se teh dogodkov bo v nedeljo vse ljudstvo občine Izola svečano proslavljalo svoj prvi praznik. Praznovali ga bodo v znaku bratstva in enotnosti ustvarjenega v letih borbe in socialistične graditve, v znaku mnogih zmag, ki so jih z vztrajnim delom v slogi in razumevanju dosegli v letih po osvoboditvi vse do današnjih dni.

Njihov skupni praznik, ki povezuje delavce izolskih tovarn z delovnimi ljudmi, kmeti in zadrugniki vasi občine, naj bo nov dokaz bratstva, vseljudsko slavlje tistih, ki ustvarjajo nove odnose, novo družbeno skupnost.

Zaradi sprememb, ki so nastale spričo gospodarskega in družbenega razvoja, je moralo slejkoprej priti na dnevni red tudi vprašanje dela in vloge sindikatov v novih razmerah. Tudi ni nič čudnega, če med delavci in člani odborov naših sindikalnih organizacij opažamo, da jim ponekod v mnogočem ni jasno, kakšno funkcijo naj bi sindikalna organizacija imela in kako naj bi opravljala svoje delo.

V glavnem pri tem naletimo na dvoje zelo nasprotujočih si stališč. Nekateri tovariši ne samo, da ne vidijo nobenih sprememb in težijo k temu, da vse ostane kot je bilo v letih centralističnega upravljanja v gospodarstvu, ampak celo zastopajo mišljenje, da je sindikalna organizacija nekaj izrazito in samo delavskega ter ima prvenstveno nalogo, da zaščiti koristi delavca.

Na drugi strani pa naletimo na mnenja, da so sindikati postali odveč, ker so pač tovarne in podjetja v rokah delavcev, ki sami z njimi upravljajo. Ostale funkcije, glede vzgoje in podobno, pa itak opravlja Socialistična zveza. Zlasti se mnogi niso mogli znaйти po spremembah, ki so nastale v delu Socialistične

zveze po VI. kongresu ZK Jugoslavije.

Res je sicer, da je zaščitna vloga sindikatov v tistem starem pomenu, kot je bila nekoč, ko so bili sindikati organizator boja proti kapitalističnih izkoriščevalcev, v pogojih delavskega samoupravljanja postala odveč. Proti komu naj bo ta zaščita, ko pa imamo organe delavskega upravljanja od delavskih svetov v podjetjih pa do Zveznega zbora proizvajalcev. In z zakoni, pri sestavljanju in sprejemanju, katerih ti organi sodelujejo, je zagotovljena popolna zaščita koristi posameznega delavca.

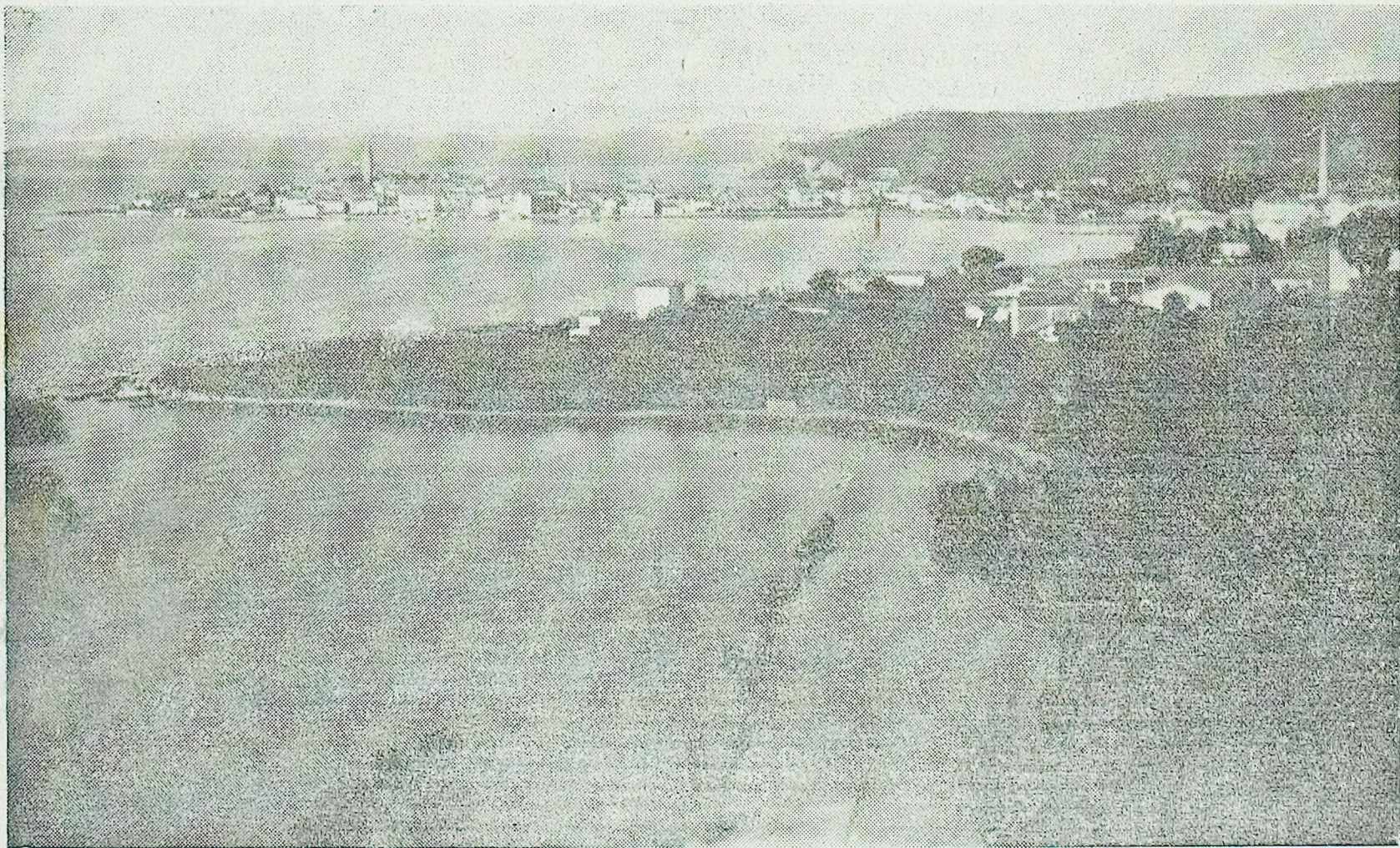
Vendar pa zaradi tega sindikalna organizacija ne postane odveč, vsaj v današnjih pogojih ne. Sai ni bila njena funkcija nikoli zgolj v tem, da štiti delavske koristi. Le težišče svoje dejavnosti mora prenesti drugam in to predvsem na razvijanje organov upravljanja, na ekonomsko in ideološko vzgojo svojih članov in usposabljanje delavcev za vodilna mesta v delavskih svetih in upravnih odborih.

Danes je v naših kolektivih še mnogo nejasnosti glede delavskega upravljanja. Niso redka podjetja v katerih še zdaleč ne sodeluje ves kolektiv pri reševanju posameznih vprašanj in podobno. Zlasti pa se slabo čuti kulturna dejavnost in delo sindikatov v tem pogledu.

Te pojave imamo povsod tam, kjer se vodilni člani v sindikalnih podružnicah niso poglobili in iskali primernih oblik dela. Nasprotno pa nimamo razprav o tem, kaj naj bi sindikati delali v vseh onih podjetjih, kjer so sindikalni odbori znali prilagoditi svojo delo novim razmeram.

Takih primerov je več. V rudniku črnega premoga v Sečoveljah je sindikalna podružnica organizirala stalni tedenski študij aktualnih vprašanj. V svojem programu je zajela široko področje, vendar s poudarkom na stvari, ki jih morajo vedeti delavci socialističnega kolektiva. Kot malokje jze razgibana kulturna dejavnost.

Uspešno deluje tudi sindikalna organizacija v Ampeleji v Izoli in še v nekaterih podjetjih. Lahko rečemo, da je delo sindikatov zadovoljivo povsod tam, kjer imajo v svojem vodstvu razgledane tovariše s potrebno politično kvalifikacijo in avtoriteto. Zato je potrebno posvetiti večjo pozornost vodilnim kadrom v podjetju, kajti od njih je v veliki meri odvisno, če bo znala sindikalna organizacija najti pot in se prilagoditi današnjim pogojem.

IZOLA JE S SVOJIMI VILAMI MED VRTOVI IN SENČNATIMI DREVOREDI MED NAJLEPŠIMI MESTI OB NAŠI OBALI. KOT OTOK SE DVIGA IZ MORJA. V OZADJU SE RAZPROSTIRAJO RODOVITNA POLJA IN VINOGRADI. VISOKI DIMNIKI PA ŽE OD DALEČ OPOZARJAJO, DA JE V NJENIH TOVARNAH STOTINE DELAVNIH ROK PRIDNO USTVARJA.

Bela krajina se pripravlja na proslavo Dneva vstaje

Že nekaj mesecev se v Beli krajini pripravljajo na proslavo, na svoj veliki praznik, na obletnico I. zasedanja Slovenskega osvobodilnega sveta, ki je bilo februarja 1944 ter ga bodo Belokranjci proslavili na Dan vstaje 22. julija.

Po vaseh in mestih popravljajo hiše in vrtove, popravljajo ceste, v Črnomlju pripravljajo prostor za glavno proslavo, po vsej Beli krajini postavljajo spomenike. V vaseh, kjer so med vojno delovale razne ustanove, bodo odkrili 20 spominskih plošč. Tako bodo dobile spominske plošče vasi: Planina nad Semičem, Srednja vas pri Črnomlju, Stražni vrh, Doblička gora ter več v samem Črnomlju. Kolektiv Narodne banke bo priredil razstavo, ki bo pokazala delo tega zavoda med vojno. V Črnomlju, kjer je zasedanje bilo, sedaj obnavljajo Prosvetni dom, na Gričku postavljajo velik spomenik, belijo hiše ne samo ob cesti, ampak tudi tiste, ki so skrite za drugimi in ob Vlahinji. Toda ne samo v Črnomlju in bližnji okolici, tudi drugod se pripravljajo na sprejem številnih gostov.

V Metliki postavljajo spomenik, preurejajo grad, v katerem je sedaj gimnazija, popravili so cesto in... staro ter mlado se veseli velikega dne, ko se bodo v Črnomlju srečali s svojimi starimi znanci iz partizanskih let.

V Suhorju bodo kmalu končali spomenik, ki ga postavljajo 80 borcem iz svoje vasi.

Tako delajo tudi po ostalih krajih. Skrbno vse pripravljajo, saj bodo v Beli krajini s proslavami pričeli že 11. julija. Za 22. julija pa Belokranjci pričakujejo najmanj 100 tisoč gostov, ki bodo prišli proslaviti Dan vstaje in 10. obletnico zasedanja v Črnomlju.

Ob tretji obletnici otvoritve avtobusne proge Postojna-Ilirska Bistrica

Vas Šembije je oddaljena kakih šest km od Ilirske Bistrice. Precej ljudi iz te vasi hodi v službo, oziroma na delo v Il. Bistrico. Še več pa dijakov v gimnazijo v Tinovo. Vse do leta 1951 so vsi ti dnevno puščali in se vračali nazaj na domove ob vsakem vremenu.

Na pobudo Okrajnega LO Postojna je na imenovanj progi začel voziti močan avtobus. Od takrat vozi avtobus dnevno dvakrat iz Postojne v Il. Bistrico in v vedno poln. Avtobusovozništvo v Postojni je imelo srečne roke pri izbiri soferjev in sprevodnikov saj so bili in so še vedno vlnudni in postrežljivi. Za redni promet se vse ljudstvo obča progi, lepo zahvaljuje avtobusovozništvu v Postojni.

Še ena novost, ki je prav tako razveselila ljudi. Dne 27. VI. je začel voziti na progi Bovec — preko Postojne — Pivke — Knežaka do Opatije turistični avtobus. Vozil bo vsako nedeljo in praznik ves čas letne suzone. Prav dobrodošel bo ljubiteljem narave in kopalcem — če bodo prevozne cene dostopne delovnemu človeku.

K. D.

Odkritje spominske plošče dvema talcema iz Boninov

V nedeljo so pod vasjo Sabadini v občini Marezige odkrili spominsko ploščo dvema talcema Josipu Maršiču in Josipu Luksu iz Boninov, ki so ju fašisti ustrelili kot talca v oktobru 1943. Spominske svečanosti so se poleg velikega števila prebivalcev udeležili tudi zastopniki Zveze borcev občin Marezige in Koper-okolice.

Pri odkritju plošče sta govorila predsednik občinskega odbora Zveze borcev tov. Avgust Bordon in član Celestin Kozlovič. Oba sta podčrtala delovanje obeh ustreljenih talcev. Po govorih je sledilo polaganje vencev. Za ljudski odbor Koper-okolice je položil pred ploščo lep venec tovariš Valerij Jakomin, za krajevni odbor ZB Bonini pa

tov. Koradin. Godba na pihala iz Vanganela je zaigrala žalno koračnico.

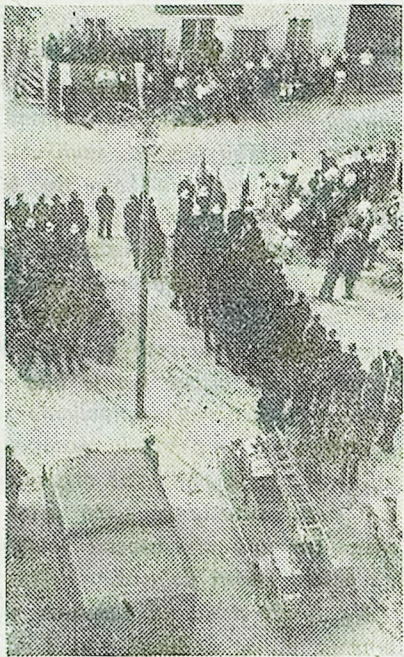
Postavitve plošče sta organizirala občinski odbor Zveze borcev Marezige in krajevni odbor ZB Vanganel.

EJ

Priprave za proslavo 22. julija v Novi Gorici

V Novi Gorici so že postavili 15 članski odbor, ki bo skrbel za organizacijo proslave. Predsednik odbora je upokojeni major tovariš Dušan Ukmar. Odbor je že imel prvo sejo. Podobni odbori so bili postavljeni po vseh občinah okraja.

Spored proslav je zelo pisan. Na večer pred praznikom bo v Novi Gorici slavnostna akademija, po vrhovih pa bodo zažgali velike kresove. Drugi dan bodo partizanske patrulje obšle vse značilnejše partizanske kraje in bodo prirejale za prebivalstvo mitinge, v katerih bodo ponazorili partizanske borbe.

S proslave prostovoljnega gasilskega društva v Sežani

60-letnica ustanovitve gasilskega društva Sežana

Prostovoljno gasilsko društvo Sežana je bilo ustanovljeno leta 1894 in se je kljub vsem oviram in težavam razvilo v močno gasilsko organizacijo, ki je vsestransko delovala v borbi za pravice Primorskega ljudstva. Kot vse ostale organizacije, ki so se borile za narodnostne pravice našega naroda proti fašizmu, so Italijani razpustili tudi gasilsko društvo leta 1926.

Ponovno se je obnovilo po priključitvi Primorske k FLRJ in sicer leta 1948 na pobudo naše ljudske oblasti. Društvo je aktivno in je, v nedeljo 4. julija 1954 priredilo proslavo za šestdeseto obletnico svoje ustanovitve. Proslava je bila dobro organizirana ter sta sodelovali, poleg ostalih gasilskih društev sežanskega okraja, tudi društvi iz Vipave in Kopra, na čelu s tovarišem poveljnikom OČZ Koper, pogrešali pa smo zastopnika Gasilske zveze LRS.

Ob tej priložnosti je Ljudski odbor mestne občine Sežane podaril društvu v znak priznanja za delo in požrtvovalnost lep gasilski prapor, kateremu sta kumovala tov. Petrinja Danilo, predsednik OLO Sežana in Dolgan Ervin, ljudski poslanec in sekretar Okrajnega komiteja ZKS za Sežano.

Proslavo je motilo slabo vreme in se je vлил dež prav v času, ko je bila proslava v najlepšem teku ter onemogočil izvesti dopoldanski program tako kot je bil zamišljen.

Popoldne sta prostovoljniji gasilski društvi Sežana in Dutovlje izvedli skupno praktično vajo z reševanjem, katero je številno občinstvo z zanimanjem opazovalo.

—g—

Kaj je novega pri Sv. Antonu

Ob zaključku šolskega leta so otroci nastopili z lepo pripravljenim kulturnim sporedom. Starši in mladina so se prireditve udeležili v velikem številu. Član šolskega odbora je učiteljem izrekel zahvalo za požrtvovalno delo, ki so ga med letom nudili otrokom v šoli in izven šole na prosvetnem polju. Učiteljica Ogrinova je še posebej prejela zahvalno pismo staršev. Uprava kmetijske zadruge je pripomogla z denarjem, da so bili otroci pogoščeni.

Starši šolskih otrok bi morali vedeti, da so počitnice namenjene za

oddih. To poudarjamo zaradi tega, ker se je pri nas začel verouk že isti dan kot so otroci dobili spričevala. Pili so še vsi v skrbah, kako bodo izdelali razrede in kakšna spričevala bodo dobili. Tako imamc primer slabotnega otroka Armilda Kavrečiča, ki ves šibak sopiha v največji vročini k verouku. Res se človeku zasmili, ko ga vidi. Starši in tudi gospod župnik bi se morali zavedati, da je zdravje otrok prvo. Zakaj ne bi gospod župnik tega otroka oprostil obiska verouka za eno leto! Dogaja se tudi, da verouk obiskujejo otroci, ki niso še začeli obiskovati prvi razred osnovne šole. Otroci izjavljajo, da gospod župnik upo- rablja tudi šibo.

★

Zadnje dni nas je dvakrat zaporedoma obiskal dež, ki je prinesel veliko koristi poljskim pridelkom. Vse je tako lepo zeleno, kot v maju. Pšenica je dozorela. Dela imamo veliko, ker so nekatera dela zelo zaostala zaradi pomladanskega deževja. Zelo lepo kaže grozdje. Trte so nastavile polno grozdja, če tudi jih je lani toča uničila. Pokazalo pa se je, da so nastavile več grozdja tiste trte, ki jih lani nismo obrezali, kot so svetovali strokovnjaki. Radi bi o tem slišali njihovo mnenje.

★

Nekaj ne gre pri nas in to so cene raznim zgodnjim pridelkom. Zadeva je naslednja: Ob obali so kmetje prodajali krompir od 25 do 30 din za kg, pri nas pa od 10 do 16 din kg, grah pa od 10 do 20 din kg. Delo pa moramo opraviti prav isto in gnojiti z enakimi gnojili. Navajamo primer za grah: ko bi kmet, ki je vsejal 20 kg graha, prodal seme po 240 din kg, bi za seme prejel skoro 5000 din. Tega pa ni napravil v upanju, da bo za grah v stroju prejel nekaj več. Toda ni bilo tako. Nabral je samo 300 kg graha v stroju in ga prodal po 14 din kilogram kar znese 4200 din. Zgubil je torej 1000 din in še delo pri sejanju in pobiranju graha.

Taka in podobna vprašanja bi morali obravnavati na občinih zbiorih kmetijske zadruge in tudi upravni odbor sam na svojih sejah. Iskati bi morali poti, kako nadomestiti take kulture z drugimi, ki več dajo.

★

Pripravljamo se že na praznovanje 22. julija, našega državnega praznika. Pri nas bomo tisti dan praznovali tudi 50-letnico ustanovitve prosvetnega društva »Svoboda«.

Član šol. odbora

Bukovje pri Postojni

Vasi Predjama, Gorenje, Bukovje in Belsko so prej spadale pod občino Bukovje sedaj pa spadajo pod občino Postojna. Kar se spominjam, so bile te vasi kulturno najmanj razvite. Od osvoboditve sem je bilo tu uprizorjenih le nekaj iger. Zadnje čase pa je še to potihnilo. Ni takih ljudi, ki bi se zavzeli za kulturo.

V bližini je Predjamski grad, ki ga obiskuje veliko turistov in izletnikov. Večkrat se zgodi, da kdo izmed teh vpraša, če imamo svoj kulturni dom, pevski zbor, igralno družino in podobno. Ob nedeljah in praznikih bi se naša mladina rada razvedrila in pozabavala in prav tako starejši ljudje. Toda kje?! Zato ni nič čudnega, ko mladi ljudje zahajajo v gostilne in si tam kvirajo zdravje in moralo.

Ker za sedaj nimamo drugega, bi želeli, da bi nas vsaj potujoči kino kdaj obiskal. Tudi gospodinjki tečaj ne bi škodil našim dekletom. Vsi si tega želimo. Obstajal je tečaj protiletalske zaščite, a so ga dekleta slabo obiskovala, čeprav bi jim zelo koristil.

Še nekaj. V Bukovju je popolnoma prazno poslopje, kjer bi lahko imeli razne prireditve. Mogoče se

bo le našel kdo, ki bo resno prijel za stvar, da bi nekaj nastalo. Vsi bi mu z veseljem pomagali.

J. N.

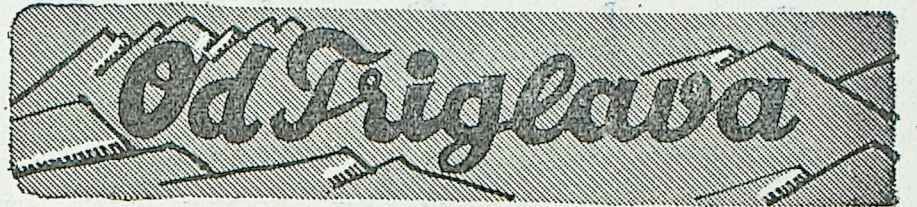
Pogled ponesrečenega delavca na Rižani

V nedeljo je bil pogreb ponesrečenega delavca Jožeta Brajnika. Njegova nenadna smrt nas je vse globoko pretresla in ga ne moremo pozabiti. Pokojni Jože je bil zgled pridnega delavca in skrbnega gospodarja, ki je po smrti očeta prevzel skrb za družino. Posebno je skrbel za najmlajšega brata Karla.

Lep je bil pogrebni sprevod, kjer so nosili več velikih vencev. Dva venca je oskrbelo podjetje Slove-nija-cesta, enega vaška mladina in enega družina. Godba iz Sv. Antona je pred hišo zaigrala žalostinko. Nobeno oko ni ostalo suho-ob tem prizoru. V cerkvi je v slovo pokojnemu Jožetu spregovoril župnik. Ob odprtem grobu pa se je v imenu vseh delavcev poslovil direktor podjetja tovariš Fatur. V kratkih in jedrnatih besedah je orisal življenje pokojnika kot delavnega in treznega fanta.

KMETIJSKA ZADRUGA IZOLA

VOŠČI SVOJIM ČLANOM IN OSTALIM OBČANOM OB PRILIKI ZGODOVINSKEGA OBČINSKEGA PRAZNIKA VSE NAJBOLJE IN NADALJNIH USPEHOV PRI GRADITVI SOCIALISTIČNE DOMOVINE

O učnem uspehu na gimnaziji v Kopru

V učilnicah in hodnikih gimnazije v Kopru je vse tiho. Dijaki in profesorji so odšli na počitnice, da si po plodnem delu naberejo novih moči za prihodnje šolsko leto. Nismo dejali kar tjavdan, da je bilo delo, ki so ga eni in drugi opravili, plodno, kajti končni obračun dela nam je pokazal, da so letos uspehi na gimnaziji mnogo boljši kot lani.

Ob koncu šolskega leta je bil na šoli 301 dijak. Od teh je z uspehom dovrnilo razred 185. V višjih razredih gimnazije je od 67 dijakov izdelalo 57, lani pa je bilo pozitivnih od 63 dijakov 47.

V vseh razredih nižje gimnazije je bilo letos 234 dijakov, od katerih je uspešno dovrnilo razred 128 dijakov, medtem ko je od laniških 250 učencev bilo pozitivnih tudi 128.

Ta uspeh nam jasno kaže, da se raven šole stalno dviga in da se bo naša gimnazija lahko kmalu začela kosati s srednjimi šolami v Sloveniji, ki imajo že dolgoletno tradicijo za seboj, medtem ko bo gimnazija v Kopru šele prihodnje leto praznovala svojo desetletnico.

Na maturi je bilo letos 12 kandidatov, na sprejemnem izpitu za višjo gimnazijo pa je bilo 24 dijakov, od teh je 15 dijakov opravilo z uspehom izpit, 5 jih ima popravni izpit, 4 pa so bili zavrženi za leto dni.

To bi bili uspehi, ki so jih dijaki dosegli pri svojem delu v razredu. Bilo bi pa umestno spregovoriti tudi nekoliko besedi o delu, ki so ga gimnazijci opravili v tem šolskem letu na kulturnem in telesnovzgojnem področju izven šole. Za izvenšolsko delo sta skrbeli pionirska in mladinska organizacija. Prva je v okvir svojega delovanja predvsem vključila taborniško gibanje, ki se je pod vodstvom tov. Šalamunove in tov. prof. Tinte ter drugih vzgojiteljev precej razmahnilo, tako da šteje že lepo število članov, ki bodo letos prvič šli na taborenje na Gorenjsko. Družina Srebrnega galeba si je tudi prav čedno uredila svoje taborniško gnezdo na trgu Derin, kjer se naši taborniki shajajo k učenju in zabavi. Pionirska organizacija je tudi skrbela skozi vse šolsko leto za redno razdelitev mladinske literature, ki so jo nižješolci prav pridno prebirali. Za to dejavnost se je vseskozi požrtvovalno zanimala tov. Sardoč Sonja, ki je preko svojih poverjenikov to razdeljevalno službo vodila in urejevala.

Mladinska organizacija, v katero so vključeni vsi višješolci, je tudi v tem šolskem letu bila še kar delavna. Sodelovala je pri organizaciji telesnovzgojnega tekmovanja, na katerem so se pomerili dijaki srednjih šol iz Pazina, Rovinja in Kopra. Imela je zelo uspešno gledališko predstavo, na kateri je z duhovito komedijo Za stanovanje gre pokazala, da je naša mladina sposobna ustvariti nekaj kvalitetnejšega, kar že presega okvir običajnih šolskih prireditev. Ne smemo iti tudi mimo tega, da so naši dijaki bili zelo pridni pri nabiranju članov za Presernovo družbo in da so jih nabrali skupaj s tov. prof. Suhadolnikom čez 250, kljub precejšnji kulturni nemarnosti koprskih Slovencev, ki se takih koristnih in nacionalno važnih stvari nevedno radi otepajo. Bilo je še marsikaj drugega, kar bi lahko v dobro zapisali našim dijakom in česar ni zvedela naša javnost. Ne smemo pa zamolčati, da bi lahko še več storili, če bi znali delo bolj razporediti in si vloga smotrnejše razdeliti ter bi tako zajeli še one dijake, ki so stali ob strani in samo gledali, kako se njihovi tovariši pehajo in trudijo. Tu bo morala mladinska organizacija svojo aktivnost razširiti in pritegniti k športni in kulturni dejavnosti izven šole tudi tiste dijake, ki so za sedaj še mrtvi kapital našega ljudstva.

V tem šolskem letu smo tudi na gimnaziji v Kopru storili prve korake k družbenemu upravljanju šole. Na enem od roditeljskih sestankov je bil izvoljen začasni šolski odbor, ki mu predseduje tov. Stanko Čok. Ta odbor se je že takoj po svojem konstituiranju začel zanimati za novo poslopje gimnazije in je v ta namen poslal svojo delegacijo na Tajništvo za prosveto, ki naj bi bila poizvedela, kako daleč so že napredovala dela za novo gimnazijo, ki so nam jo obljubili že lani. Na svoji seji je šolski odbor tudi sklenil, da bosta dva člana odbora kot opazovalca prisostvovala zaključni ocenjevalni konferenci učiteljskega zbora, kar se je tudi zgodilo in kar so vsi z razumevanjem ter odobravanjem sprejeli. Tako se bomo lažje in hitreje prilagodili tej novi obliki družbenega upravljanja v šoli, ko bo izšel o tem zakon, ki bo postal obvezen za vse šole in prinesel novega duha med našo mladino, učitelje in starše ter ostale družbene činitelje, ki jim je pri srcu procvit in pravičen razvoj naše napredne in socialistične šole.

P. M.

Manj besed, več dejanj

V začetku februarja letos je bila v Kopru prva konferenca živinorejcev koprškega okraja. Konferenca je pokazala na zelo pereče in nujno vprašanje živinorejstva in je bil na koncu izvoljen poseben živinorejski odbor z nalogo, da se za to vprašanje nujno zavzame, pregleda stanje na terenu in napravi poročilo s predlogi. Takrat smo v našem listu zapisali:

»Od njegovega dela, (živinorejskega odbora), bo sedaj odvisno, če bo živinorejstvo zaokrenilo pot navzgor in to številčno in kvalitativno. Iz vsega, kar smo slišali na konferenci, lahko upravičeno pričakujemo, da bo tako...«

Kako smo se zmotili! Že teče sedmi mesec, toda o delu živinorejskega odbora ni ne duha ne sluha. Ostalo je vse pri nekaj bleščicah besedah. Živinorejci po vaseh nas večkrat sprašujejo, kaj je s vprašanjem živinorejstva. Zanimajo jih, kaj pravi takrat izvoljeni živinorejski odbor, ali je že pripravil kako poročilo in če bomo kaj iz poročila objavili. Ker so vprašanja vedno bolj številna, mislimo, da bi s tem kratkim člankom dali živinorejskemu odboru majhno vinkaj, da se bo zganil. Čas bi že bil, ker bo kmalu nastopila potreba po skilcanju druge konference, ki bo — po enem letu ponovno obravnavala isto vprašanje!! Hlevi živinorejcev bodo še naprej vedno bolj prazni, zemlja pa vedno bolj revna na humusu!

Mogoče smo povedali malo ostro, toda vprašanje živinorejstva postaja, kot se vidi, iz dneva v dan bolj aktualno. Kmetje dobro poznajo pregovor: »Obdelaj ti mene, ali pa bom jaz tebe.« Ob tem prihaja v spomin tisti župan neke vasi na Tolminskem, ki je vedno hodil običen v narodno nošo in se ni odkril grofu, če ga je srečal, odkril pa se je — kupu gnoj! Ko so ga ljudje vpraševali zakaj se gnoju odkriva, je odgovorjal:

»Gnoj je naš gospod ker nam pomaga živeti, grof pa nas le izžema in tlačiti.«

Požar v tovarni pohištva v Martinjaku pri Cerknici

V soboto dopoldne med 10. in 11. uro je izbruhnil požar v tovarni LIP Cerknica, obrat Martinjak in upepelil več kot polovico tovarne. Škoda gre na nekaj sto milijonov, ker so uničeni skoro vsi stroji za predelavo lesa. Tovarna je bila zgrajena šele letos, saj je bila otvoritev 1. maja. Trenutno je zaposlenih 270 delavcev. Kako je požar nastal, točno še ne vedo. Domnevajo pa, da se je vnel jermen, ki je zaneetil požar v prahu. Kljub temu, da so prišli gasilci iz Cerknice, Rakeka, Postojne in Loške doline niso mogli rešiti dragocenih strojev, uspelo pa jim je preprečiti razširjenje požara.

Tečaj za ročna dela v Piranu

Na pobudo sindikalne podružnice osnovnošolskih učiteljev se je začel dne 5. julija v Piranu petnajst-dnevni izpopolnjevalni tečaj za ročno delo, katerega se je udeležilo okrog 20 učiteljev.

Namen tega tečaja je usposobiti naše učitelje, da bi čimbolj strokovno podajali snov iz ročnega dela svojim učencem.

V prvem tednu je tečaj namenjen predvsem moškim ročnim delom, zato bo zajel naslednje panoge: praktično vezanje knjig, popraviljenje in lepljenje, modeliranje glin in reliefov, izdelava lutkovnih glav, uporaba mavca za izdelovanje malih opek, lončkov in okvirov za slike in popravila najbolj važnih gospodinjstskih električnih naprav.

V drugem tednu, to je od 12. do 18. julija se bodo v tečaju poučevala ženska ročna dela in sicer pletenje, kvačkanje in vezenje.

Sindikalna podružnica osnovnošolskih učiteljev je prevzela tudi vse tehnične priprave. Posebna komisija iz vrst učiteljev je izdelala učni načrt, ki je bil pravočasno predložen na Okr. prosveto in odobren.

Finančne stroške bo precejšen del krila sindikalna podružnica sama.

Za to važno prosvetno akcijo gre največje priznanje in zasluga našemu neutrudljivemu predsedniku tovarišu Čoku Mirku.

P. B.

Lep uspeh Turističnega društva v Idriji

Lansko leto je bilo ustanovljeno v Idriji Turistično olepševalno društvo, ki ima tudi svoj urad pri hotelu Soča in je že v prvem letu doseglo velike uspehe pri olepšavi mesta, posebno pa pri ureditvi sprehajališča po »Rakah«. Letos se je lotilo mnogo težjega objekta, ureditve zabavnega prostora v »Mojci«. V času italijanske okupacije je bila tu lepo urejena otroška helioterapija, ki pa je med vojno in delno tudi po vojni razpadla. Turistično društvo je letos s prav majhnimi stroški preuredilo ta objekt v zabavni prostor, ki bo istočasno lahko služil tudi za razne kulturne prireditve na prostem, obenem pa bo tu posloval tudi bufet, ki bo odprt od zgodnje pomladi do pozne jeseni. Ker leži tik ob Idriji, bodo tudi kopalec našli v njem lepo razvedrilo.

Otvoritev celotnega objekta bo v turističnih dneh 17. in 18. julija. V soboto, na predvečer otvoritve, bo gostovala DPD »Svoboda« z vokalnim koncertom, v nedeljo dopoldne bo imelo društvo svoj redni letni občni zbor, popoldne in zvečer pa bo velika ljudska veselica. Istočasno pa bo v notranjih prostorih turistična razstava, združena s čipkarsko razstavo in sejmom, kjer si bodo gostje lahko tudi kupili najlepše čipke.

Tako bo v Idriji urejen prostor, ki je od sedaj vzbujal radi svoje neurejenosti spogledovanje posebno pri tujcih.

L. S.

Iz Cerknice

IV. razred nižje gimnazije v Cerknici je priredil v začetku junija izlet v Split. Omogočile so nam ga gospodarske ustanove in organizacije s svojo velikodušno podporo kot: LIP Cerknica, Kmetijska

Rižana

Šolski otroci so ob zaključku šole nastopili z igro »Sneguljčica«. Prejšnjo soboto so šli na gostovanje v Gabrovico, to nedeljo pa so nastopili doma. V Gabrovico so šli zelo navdušeni, pa so bili po nastopu zelo razočarani, ker jim Gabrovčani niso dali z večjo udeležbo tistega priznanja za dobro voljo pri učenju igre kot so ga zaslužili. V nedeljo pa so se pokazali na domačem odru. Mladi igralci so svoje vloge dobro odigrali. Nekateri bodo z večkratnimi nastopi lahko postali res dobri igralci.

Pionirska dramska skupina je v letošnjem šolskem letu nastopila sedemkrat, štirikrat doma in trikrat na gostovanjih. Ob zaključku šole so priredili šolsko razstavo, ki so jo ogledali vsi navzoči pri igri. Za razstavo je vladalo veliko zanimanje, ker je bila prva šolska razstava na Rižani. Za nastope kot tudi za organizacijo razstave moramo dati priznanje poštvovalni učiteljici Pavičevi. Povedati moram še to, da so otroci med letom pridno prodajali Slovenski Jadran po vasi.

Z. G.

Razno iz Šembij

Naši pionirji so bili med šolskim letom zelo prizadevni v učenju, zato zaslužijo učiteljevo pohvalo. Vsi so dobro izdelali razrede. Poleg učenja so vse leto pomagali pri urejanju šolskega vrta, čiščenju prostora okrog šole, sodelovali so pri štafeti in pri zbiranju prispevkov za poplavljenca v Celju. Nabrali so 1300 din in so denar izročili tajnici občinskega odbora RK v Knežaku.

Vse leto so pionirji dobivali v šoli malico, ki jim je zelo teknila. Za to se zahvaljujejo Okrajnemu LO, posebno pa tov. Poldetu pri Socialnem skrbstvu v Postojni, ki si je prizadeval, da je mlečna kuhinja delovala. Ob zaključku šolskega leta so bili pionirji še obdarovani.

Roditeljski sestanki so bili enkrat mesečno, toda z maloštevilno udeležbo staršev. Zeleli bi, da bi v novem šolskem letu bila udeležba staršev večja. Upraviteljica šole je

prebivalo — žabe. Zanimivo bi bilo, če bi živali spregovorile in povedale, kako jim je, kadar jih gospodar sili, da morajo piti tako umazano. Največjo lužo v bližini šole, bi bilo potrebno vsaj toliko urediti, da bi živina z veseljem prišla na vodo.

Pereče je vprašanje pitne vode, saj je v vasi le nekaj kapnic, ki ob suši izginijo. Takrat morajo ljudje po vodo v bližnji Podtaber ali pa celo v Il. Bistrico. Ko živina pripelje vodo domov, je tako žejna, da bi z lahkoto popila tisti sodeček vode. Lahko bi rekli: »Jovo, na novo.« Nujno je, da priskoči na pomoč Občinski ljudski odbor v Knežaku. Zgraditi bi morali velik vaški vodnjak. Kje, naj določijo strokovnjaki. Vaščani so mnenja, da bi občno stalo vse skupaj le kakih 300.000 dinarjev, ker bi sami opravili vsa težaška dela in vozili material. Sam tovariš tajnik občinskega LO Kne-

Pionirska igralska skupina z Rižane

izjavila, da so otroci dobri in bi starši lahko veliko pripomogli pri vzgoji.

Na zadnjem zboru volilcev smo razpravljali o gospodarskih vprašanjih vasi, ureditvi gozdnih poti, čiščenju mlak, razsvetljavi in pitni vodi. V vasi so tri take luže, kjer

žak, ki je vodil zbor volilcev, je bil mnenja, da bo treba zadevo resno vzeti v pretes. Vaščani so mu hvaležni in ga vabijo, naj še večkrat pride med nje in pomaga naši pasivni vasi do napredka, saj je on tisti, ki je pripomogel, da je bila šola obnovljena in je skoro najlepša v okraju. Potrebno pa je še urediti ograjo pri vrtu in nabaviti nove šolske klopi, oziroma mizice in stole.

Vaški odbor Zveze borcev je pokrenil akcijo za postavitve spomenika padlim borcem. Do sedaj je 42 vaščanov zbralo že 13.663 din. Od teh so Franc Kruh, Jože Nedoh in Frane Domčič darovali po 1000 din. Vsem darovalcem se odbor ZB lepo zahvaljuje in prosi še ostale, da pomagajo uresničiti to zamisel.

S prodajo borovcev agramne skupnosti vasi Šembije imajo pri Narodni banki v Ilirski Bistrici 90.600 Pomagala bodo tudi okrajna podjetja. Gozdno gospodarstvo v Postojni je odobrilo enkratno brezplačno vožnjo s kamionom, to je prevoz spomenika od kraja izdelave do naše vasi. Vsem iskrena hvala!

Koloradski hrošč se je pojavil v precejšnji množini. Ker pa so naši gospodarji takoj začeli z zatiranjem, ne bo mogel napraviti večje škode.

K. D.

Prva skupina otrok je že odpotovala na počitnice v Slovenijo

Letos bo iz koprškega okraja odšlo na počitnice v razne kraje Slovenije nad 500 otrok. Letovali bodo v bližini Kamnika in v Črnem vrhu nad Idrijo. Prva skupina je že odpotovala, druga pa bo odšla konec julija.

Enako število otrok iz Slovenije bo prispelo na letovanje v koprski okraj. Letovali bodo v obmorskih krajih v Kopru, Izoli, Sv. Luciji in v Sečoveljah. Tako bodo imeli v neposredni bližini morje, da se bodo lahko tudi kopali. Prva skupina 100 otrok je že prispela iz Nove Gorice.

Občinski ljudski odbor Piran pa je sam organiziral otroško kolonijo v Fiesu, kjer bo vse poletje letovalo 70 otrok iz Pirana in okolice. Zveza vojaških vojn invalidov je še posebej organizirala počitnice za 120 otrok.

Pobegi - Čezarji

Upravni odbor kmetijske zadruge je na svoj seji v soboto sklenil znižati ceno vinu od 130 na 100 din za liter. Že v nedeljo je zadruga prodajala vino po novi ceni. To bo ugodno vplivalo na člane, ki so bili lani prizadeti od toče in niso pridelali skoro nič vina. Sedaj ko imajo največ dela na polju, jim zelo prav pride kozarec dobrega vina.

Nekateri so bili mnenja, da bi zadruga dala kmetom vino na posodo do novega pridelka, in da bi potem zadrugi vrnilo novo vino. Tako so napravili pri Sv. Antonu. Drugi pa so zagovarjali znižanje cene, ker je do novega pridelka vina še daleč in se ne ve, kaj lahko še pride, dokler vino ni v kleti.

Tu pa tam slišimo, da nekateri ljudje hodijo v Koper na Urad za

delo, da bi jim ta preskrbel kako zaposlitev. Menda ne vedo, da je posebno v tem času dela čez glavo. Še naša Kmetijska zadruga bi potrebovala nekaj delavcev, ker mora še večji del vinograda obdelati. Tudi tisti štirje mladi ljudje iz našega kraja, ki so pred časom odšli v Trst z izgovorom, da doma ni dela, bi se lahko popraskali za ušesom in pomislili, kaj govorijo.

Letos spomladi je naša kmetijska zadruga kupila traktor s piugom znamke »Fiat«. Ta traktor je skupno z več drugimi nabavilo podjetje »Fructus« v Kopru. Traktor odgovarja našim zahtevam, plug pa ne, ker je namenjen za obdelovanje lahke pečene zemlje. Pri nas pa imamo težko ilovnato zemljo, zato pluga ne moremo uporabljati.

Ljudski odbor mestne občine Izola Občinski komite ZK Občinski odbor SZDL Občinski odbor ZB

iskreno čestitajo
prebivalstvu
občine Izola
k 11. juliju
prvemu
občinskemu
prazniku

Sprehod PO SVETU

V preteklem tednu je bil za našo državo nedvomno najvažnejši dogodek zasedanje mešane jugoslovansko-turško-grške komisije v Atenah. Naloga te komisije je bila izdelati načrt sporazuma o zvezi med balkanskimi državami. Čeprav o samih razgovorih niso objavljali nikakršnih uradnih poročil, je bilo vendar jugoslovansko, turško in grško ljudstvo po tisku in po posameznih izjavah vodilnih političnih osebnosti obveščeno, da je na konferenci prijateljsko vzdušje in da medsebojno sodelovanje treh balkanskih držav temelji na trdnih osnovah, ki jih ne more nič omajati. To razumevanje in medsebojno zaupanje je bilo poudarjeno tudi v uradnem poročilu ob zaključku konference. Zdaj bodo načrt sporazuma predložili vladam treh držav. Delo za sklenitev trojne balkanske zveze pa bo končano, ko bodo sporazum podpisali trije zunanji ministri. Predvidajo, da bo sestanek zunanjih ministrov Jugoslavije, Grčije in Turčije okrog 20. julija na Bledu.

V zadnjih dneh so beograjski politični krogi s povečanim zanimanjem spremljali razvoj stališča Italije do rešitve tržaškega vprašanja. Razlog za to je bila sprememba v tonu pisanja italijanskega tiska, ki je prenehal histerično kričati in napadati vsak jugoslovanski predlog. Po mnenju beograjskih političnih krogov je to prvi znak, da je v Italiji začel prevladovati realizem. Druga dva znaka pa sta Piccinijeva izjava v senatu, ki se je po vsebini in po tonu razlikovala od izjav njegovih predhodnikov in resolucija kongresa demokristjanske stranke o

Napoliju, ki kljub nepravilnemu tolmačenju nekaterih načel začasne rešitve tržaškega vprašanja vendarle v skrajni liniji priznava potrebo no sporazumni rešitvi tržaškega vprašanja. Seveda bo morala Italija še z dejanji dokazati, da ima namen odpovedati se svoji destruktivni politiki do Jugoslavije in da ji je v resnici za odstranitev ovir za izboljšanje medsebojnih odnosov. Prva priložnost za to ji bo dana na sestanku tajnikov štirih italijanskih strank (DC, PLI, PSVG in PRI) s tajniki njihovih tržaških podružnic, na katerem bodo po pisanju italijanskega tiska obravnavali »juljsko vprašanje«.

Pretekli teden se je središče dogodkov zopet gibal okrog azijskih problemov. Predvsem moremo zabeležiti nov korak naprej v razvoju prenehanja sovražnosti v Indokini. Blizu Hanoja v Indokini so se namreč začela pogajanja za sklenitev premirja med vietnamskimi in francosko-vietnamski vojaškimi predstavniki. Predstavnik obeh delegacij so izrekli željo za čim prejšnjo ustavitev sovražnosti, vendar je med njimi še toliko nesoglasij, da je težko upati v hitro rešitev spora. Svetovna javnost sedaj z napetostjo pričakuje rezultat razgovorov med kitajskim zunanjim ministrom Ču En Lajem in Hošminhom, ki sta se po mnenju večine političnih opazovalcev razgovarjala o premirju v Indokini, čeprav niso objavili o razgovorih nikakršnega zadevnega poročila. Vprašanje Indokine je tudi na stalnem dnevnem redu zasedanja ženevske konference, vendar se ni premaknilo z mrtve točke. Morda bosta povratka Molotova in Edena v Zenevo le nekoliko vplivala k uspešnejšemu razvoju tega kočljivega vprašanja.

Ko smo že pri azijskih problemih, moramo omeniti zelo zanimivo poslanico indijskega ministrskega predsednika Nehruja predsednikom

vlad vseh azijskih držav. Nehru v tej poslanici poudarja, da so minuli časi, ko so azijska vprašanja reševali izven Azije in da je bodoči razvoj Indije in drugih azijskih držav odvisen predvsem od ohranitve miru. Po Nehrujevem mnenju sta danes v svetu dve glavni sili: Združene države in številne zahodne države, ki se bojijo komunizma, na drugi strani pa komunistične države, ki se bojijo, da bodo obkljene in strte po ekspanzionističnih težnjah drugih držav. V sedanjem ravnotežju sil — pravi Nehru v svoji poslanici — ne more nobena od obeh strani siliti druge s kapitulacijo, na vojno in tudi ne na mir.

Evropski politični opazovalci posvečajo veliko pozornost seji britanske vlade, ki jo je sklical predsednik Churchill takoj po prihodu iz Združenih držav Amerike. Na seji je Churchill govoril o washingtonskih razgovorih in o drugih mednarodnih vprašanjih. Dobro obveščeni krogi poročajo, da so obravnavali predvsem vprašanje Indokine, vprašanje sprejema Ljudske republike Kitajske v Organizacijo združenih narodov ter morebitni sestanek med britanskimi in francoskimi državniki glede vprašanja Nemčije in Indokine. Čeprav rezultati seje britanske vlade po zaključku našega lista še niso znani, je vendar precej jasno, da bo Churchill moral pred britansko spodnjo zbornico priznati delni neuspeh svojega potovanja v ZDA, saj obstajajo med obema državama precejšnja nesoglasja zlasti glede azijskih vprašanj, med drugim tudi glede sprejema Kitajske v OZN. V ta nesoglasja je vključena tudi Francija, ki ji ameriški predlog za mir v Indokini ni preveč pogodu.

Ob važnejših evropskih dogodkih ne smemo prezreti tudi vprašanja Nemčije, ki je zopet stopilo v ospredje. V Londonu so se namreč začeli britansko-ameriški razgovori o evropski obrambni skupnosti in nemški suverenosti, o čemer so doslej razpravljali v Washingtonu. Predstavnik britanskega zunanjega ministrstva je izjavil, da je namen teh razgovorov omogočiti Nemčiji, da v smislu washingtonske izjave nudi svoj prispevek evropski obrambi in da se vključi v zahodni svet na podlagi enakopravnosti.

Okraj - skupnost samostojnih komun

Na seji predsedstva Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, ki je bila pretekli teden v Beogradu, je govoril o gospodarskih temeljih komun, o njihovih funkcijah in o odnosu do okrajev podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj. Iz njegovih izjav bomo posredovali našim bralcem nekaj glavnih misli.

Letos smo storili več praktičnih korakov v nadaljnjem razvoju komun in pri tem spoznali nekaj osnovnih problemov. Praksa je predvsem pokazala, da so okraji preveč ločeni od mest, zlasti od velikih in da bi bilo treba mesta in okraje gospodarsko povezati. Solidne gospodarske politike ne moremo uveljavljati, če je ne izvajamo na širšem področju kot gospodarski celoti.

Stara administrativna ureditev je prišla navzkriž z našim gospodarskim razvojem. Decentralizacija gospodarstva in razvoj delavskih svetov nujno zahtevata, da se komuna razvija na podlagi gospodarskega področja, ki bo gospodarska celota. Zato se je pokazalo, da so majhni okraji nevzdržni. Težnja po združitvi okrajev, ki se pojavlja v ljudskih republikah BiH, Srbiji in Makedoniji, je nastala zato, ker majhni okraji v novih pogojih nimajo perspektive za svoj razvoj. Na drugi strani pa občina pri nas nima tiste vloge, ki jo je imela prej, in zato v našem gospodarskem sistemu išče možnosti, da bi se bolj prosto gibal.

Komune se bodo razvijale vsekar v smeri razširitve občin, pri čemer bo občina komuna, okraj pa skupnost več samostojnih komun. Pri tem dosedanjih pravic okraja ne bi prenesli na občine, na komune. Okraj bo s svojimi določenimi pravicami ostal več njegovih funkcij pa bo vsekarokar treba prenesti na občine oziroma komune. V tem razvoju bo okraj neogibno postal dobro, strokovno središče in koordinator med občino in komuno. Tako bo postal okraj močnejša politična in gospodarska sila, kakor je zdaj.

V tej zvezi nastane vprašanje pravilne razdelitve funkcij med okraji

in občinami, komunami. Najpravičnejše je, da določimo te funkcije s statutom okrajev in ljudskih odborov. Pri sprejemanju teh statutov lahko tam, kjer bo položaj dozorel, tudi razdelimo funkcije. Urasničevanje tega procesa ni stvar, ki bi jo lahko uredili čez noč. Ta proces bo trajal več let. Združitev malih okrajev je možna, treba pa je upoštevati, da ne more biti mehanična, da je treba misliti na soglasje prebivalstva in se izogibati naglim, prisilnim in mehaničnim združitvam samo zaradi združitve.

Zasedanje Ljudske skupščine LR Slovenije

Pretekli teden je zasedala Ljudska skupščina Slovenije, ki je na ločenih sejah republiškega zbora in zbornice proizvajalcev sprejela vrsto novih zakonov, s katerimi se bodo še bolj utrdila načela našega družbenega upravljanja. Tako je republiški zbor med drugim sprejel zakon o socialnih zavodih, o babiški službi in porodniški pomoči, o višjih zdravstvenih šolah in zakon o lovu, zbor proizvajalcev pa zakone o lovu, o sladkovodnem ribištvi in o omejitvah predelave lesa iglavcev. Zbor proizvajalcev je razen tega potrdil tudi pravila nekaterih strokovnih gospodarskih združenj. Razprava in soredje novih zakonov sta bila na ločenih sejah obeh zborov zato, ker posamezni zakonski načrti niso spadali v pristojnost obeh.

V predlogu zakona o socialnih zavodih je predvidena ustanovitev posebnih skladov pri ljudskih odborih, ki bi socialnim zavodom olajšali samostojno financiranje in krili vsaj del znatno zvišanih oskrbnin, v katere so zdaj vključeni tudi izdatki za vzdrževanje stavb in inventar za pomožno tehnično osebje in upravo. Novi zakon omogoča boljše strokovno delo v zavodih, boljše življenjske pogoje oskrbovancev in enoten sistem upravljanja. Zakon o babiški službi in porodniški pomoči je rezultat prehoda babiške službe s kurativnega področja na preventivno zaščito matere in otroka. Preventivna zaščita matere in otroka je pri nas dosegla že srednjeevropsko raven, o čemer pričča tudi nenehno upadanje umrljivosti otrok v prvem letu starosti. Ker pa je pri nas še vedno nizko število izsolanih babic, bo treba vprašanje babiškega kadra posvetiti vso pozornost. V zakonu so predvidene tudi še strožje kazenske sankcije za primere nepripravljenih splavov. Glavna značilnost novega zakona o višjih zdravstvenih šolah pa je prevedba šol za medicinske sestre, za fizioterapevte in za rentgenske pomočnice na stopnjo višjih šol.

Zelo živahna razprava je bila o predlogu zakona o lovu. Nekateri poslanci so predlagali, naj se poljski zajec črta iz seznama zaščitene divjadi. Vendar njihovih amandmajev niso osvojili, ker je v novem zakonu predvideno, da morejo državni sekretar za gospodarstvo in ljudski odbori v sporazumu z lovsko zvezo znižati tudi število zaščitene divjadi, če to terjajo utemeljeni razlogi in zlasti interesi kmetijstva ali gozdarstva. Zakon o omejitvah predelave lesa iglavcev predvideva določbo, da Izvršni svet z uredbo predpiše premer hlobovine iglavcev za žage, ki ne sme biti manjši od 20 cm, ker to narekujejo nujni interesi naše papirne industrije in rudnikov.

Ob zaključku zasedanja Ljudske skupščine sta se sestala oba zbora na skupni seji. Predsednik Ljudske skupščine Slovenije Miha Marinko je utemeljil predlog o slavnostni seji Ljudske skupščine 22. julija v Črnomlju v proslavo desetletnice na Kočevskem zboru ljudskih poslancev izvoljenega Slovenskega narodno osvobodilnega sveta. Skupščina je predlog z aplavzom sprejela.

Tokio — Japonska komisija, ki je 40 dni preiskovala učinke radioaktivnosti na področju Bikonov, je po vrnitvi na Japonsko sporočila, da je izginila vsaka nevarnost radioaktivnosti na južnem Pacifiku. Komisija je proučevala zrak in vodo na področjih, v bližini katerih so izvršili atomske poskuse.

V nekaj vrstah

Tokio — Pred poslopjem ministrstva za delo v Tokiu je prišlo do težkega spopada med policijo in tisoč kuliji, ki so z rdečimi zastavami demonstrirali po ulicah Tokia in zahtevali, da jim vlada dodeli enkratno pomoč v znesku 10.000 jenov ter poviša plače.

Jeruzalem — Izraelske čete, ki so vdrle v jerdanski del Jeruzalema, so poskušale razstreliti staro mestno obzidje, kar pa jim ni uspelo. V treh dneh streljanja je bilo 24 ljudi ranjenih, 4 pa so bili ubiti.

Pariz — V bližini Saint Perryja v dolini Rhone sta v ponedeljek trčila dva vlaka, potniški in motorni. Pri trčenju je izgubilo življenje 24 potnikov, nad 50 pa je bilo težje in lažje ranjenih. Prvi trije vagoni potniškega vlaka so bili popolnoma razbiti, četrti, v katerem so se vozili otroci v počitniško kolonijo pa je ostal nepoškodovan. Preiskava je ugotovila, da je nesrečo zakrivil kmetičar, ki je bil takoj aretiran.

Mehika — Na področju reke Rio Grande v mestu Piedras Negras so velikanske poplave zahtevale okrog 200 človeških žrtev. Mehške oblasti nameravajo v nekaterih mestih izvesti popis prebivalstva, ker drugače ne morejo ugotoviti števila žrtev, ki jih je zahtevala poplava.

Dunaj — Avstrijo je že tretjič v zadnjih štirih tednih zajelo težko neurje. Na Donavo je pihal silovit veter s hitrostjo 70 km na uro. Na področju prelaza Brennerja je voda s kamenjem in zemljo zasula železniški tir, da je bil promet za več ur onemogočen.

Genova — Tri največje sindikalne federacije — kominformovska, demokristjanska in socialdemokratska — so napovedale v Genovi splošno 24 urno stavko za ponedeljek 11. julija. Stavkali bodo v znak protesta, ker je bilo iz tovarne San Giorgio odpuščenih 4389 delavcev.

Manila — Hud potres, ki je doletel filipinsko mesto Sorsogon je zahteval 13 smrtnih žrtev, 109 ljudi pa je bilo ranjenih. Potres je porušil 80 odstotkov poslopij v mestu.

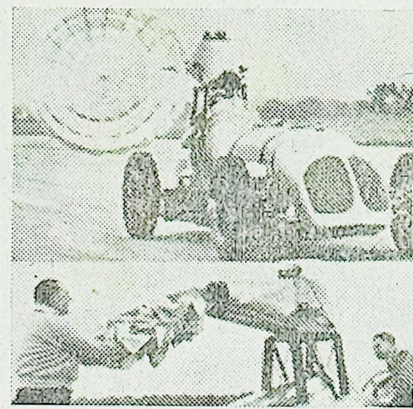
Jeruzalem — Sirsko-izraelska mešana komisija za premirje je obdolžila Sirijo in Izrael, da sta prekršila sporazum o premirju. Sirske vojaške enote so s svojih položajev streljale na izraelski patrolni čoln na Galilejskem morju. Pri tem sta bila dva izraelska stražnika ubita, pet pa je bilo ranjenih.

Berlin — Notranje ministrstvo vzhodnonemške vlade je objavilo poročilo, v katerem je rečeno, da se »saboterji« in agenti tajnih organizacij »trudijo, da bi uničili posevke, poslopja in gozdove« »požari in drugimi sredstvi.« Ministrstvo poziva prebivalstvo, naj podvoji svojo budnost.

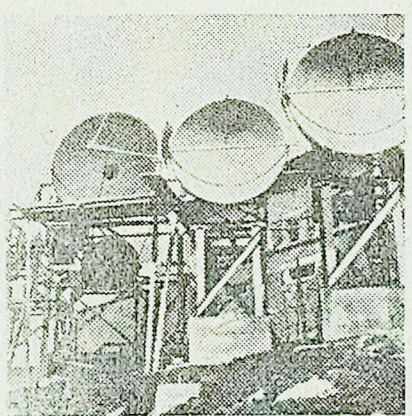
Okno v svet

Britanski premier Winston Churchill, hodi na čelu sprejema vitezov v windsorski grad, kjer mu bo kraljica Elizabeta podelila red »Hlačne podveze«.

V Angliji so preizkusili novo padalno zavoro za letala. Poizkus so naredili z dirkalnim avtomobilom. Na zgornji sliki vidimo padalo, ki se avtomatično odpre, če začne letalo padati, na spodnji pa je zavora zložena.

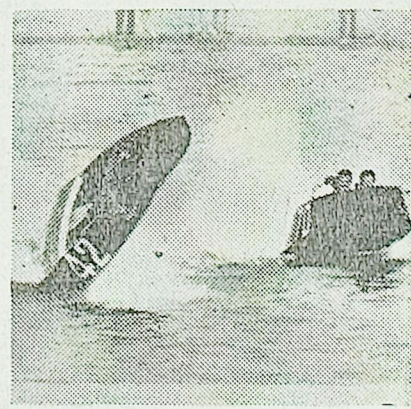
Relejna postaja ali radijski most. S temi postajami prenašajo po vsej zahodni Evropi televizijske programe družb, ki so vključene v evropsko televizijsko zvezo. Postaje delujejo popolnoma avtomatično.

Tudi nune nočejo zaostajati in iščejo privlačnejših sredstev za povezavo z mladino. Kjer ne bo pomagal molitev, bosta boben in čimnele opravila svoje. Tako menita »vesela godca«, ki ju vidite na sliki.

Opremljen s krili se je francoski padalec Valentin spustil z letala v višini 3500 m in prosto letel kot ptica do višine 600 m, ko je odprl padalo in srečno brez vsakih neprijetnosti pristal na zemlji.

Tekmovanja s hitrimi motornimi čolni so pogostoma prav tako razburljiva kot motociklistične ali avtomobilske dirke. Na sliki vidite tekmovalca, ki je prehitro zavil in svojelo drznost skoraj plačal z življenjem.

Izola - pomembno industrijsko mesto ob Jadranu

Medtem ko se ni mogla Izola kot pomorsko mesto nikoli prav uveljaviti in je v tem pogledu le malo pomenila, se zaradi svoje ugodne lege in zadostnih surovin industrijsko razmeroma hitro razvija. Prva industrija je dobila izraziti početak kraja ob morju. Zrasle so tovarne za konzerviranje rib in kazalo je, da bo Izola kmalu postala pomembno industrijsko središče.

Toda italijanska okupacija je naredila konec normalnemu razvoju tega mesta in tako skoraj tri desetletja Izola bolj živi kot živi. Z industrijo je pač kakor z vsako drugo stvarjo: ali raste in se širi, ali propada. Neka srednja pot je v tem primeru nemogoča.

Tako je bilo tudi tu. Novih dejavnosti ni bilo. Tovarne so obratovale s svojimi starimi napravami in se s težavo prebijale ob vse večji konkurenci sodobnejših podjetij, ki so jih gradili po vseh večjih obalnih mestih italijanskega polotoka. Posledice tega pa je najbolj čutilo domače delavstvo, zlasti mnogi sezonski delavci iz mesta in okolice, ki so bili vsako leto zaposleni le po nekaj mesecev, kolikor je pač bilo dela, in so živitarili ob več kot skromnih prejemkih.

Italija pač ni imela interesa, da v teh krajih gradi nove industrijske objekte. Zato se ni posebno brigala za to »italianissimo« mesto, saj ne le, da ni bilo ves čas med obema svetovnima vojnima nikakega gospodarskega napredka, prav tako ni zgrajena v Izoli v tem času niti ena stanovanjska hiša ali kakšen drug količjak pomemben objekt razen vodovoda, pa še ta je bil spehjan le po glavnih ulicah, do vil in stanovanj »boljših« ljudi, medtem ko so se drugi morali zadovoljiti z javnimi »fontanami«.

Sicer pa ni namen tega članka govoriti o minulosti. Omenjamo to le, da ne pozabimo, bolj pa nas zanima, kako je z Izolo danes.

Ljudska oblast se je znašla pred velikim vprašanjem: kje začeti. In začeli so s popolno modernizacijo obstoječih industrijskih objektov. Stari nerentabilni stroji in naprave so bili izpopolnjeni ali pa so romali v pokoj. Nabavljeni so novi in delo je začelo teči vse drugače. Vzemimo samo primer tovarne za konzerviranje Ampelea. V zadnjih letih so povečali proizvodnjo konzerviranih rib in drugih proizvodov tovarne za 100 odstotkov in obenem znižali proizvodne stroške za 18 odstotkov. To pa ni vse. Novi, sodobnejši stroji zavzemajo tudi manj prostora. S tem in z boljšo organizacijo proizvodnega procesa so uspeli zreducirati tovarniško površino na dve tretjini prejšnje. Prostore pa so uporabili v druge namene. V enem izmed njih se danes nahaja poznana tovarna tehničnih igračk Mehanoteknika.

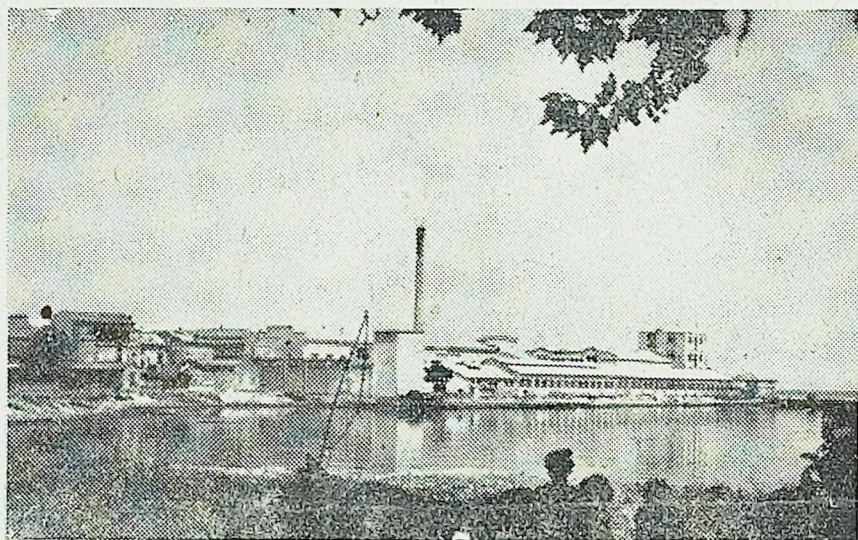
Zemlja v okolici Izole je zelo rodovitna. Kmetijstvo daje mnogo pridelkov zlasti tistih vrst, ki so primerne za predelavo in konzerviranje. Zato so v te namene preuredili posebni oddelek tovarne Arigoni in kompletirali z novimi napravami za predelavo paradižnika in drugih kmetijskih pridelkov. Odde-

lek je prav te dni začel obratovati.

Važna gospodarska panoga je ribolov. V tem pogledu so zadnja leta marsikaj naredili. Izolski ribiči so dobili več novih ladij in streme za tem, da sploh modernizirajo ribolov. To pa ne gre tako hitro, kot bi želeli, čeprav je ribičev vsako leto ena glavnih postavk v okrajnem družbenem planu. Gradnja novega ladjevja zahteva velikih sredstev, ki presegajo trenutne možnosti. Vendar pa ima že danes podjetje Riba solidno floto ribiških ladij, ki bo v naslednjih letih stalno dopoljevana.

Prav tako so preuredili in opremili s sodobnimi stroji opekarno kar se občutno pozna tako na povečani proizvodnji kakor tudi boljši kakovosti vseh vrst izdelkov. Z novimi stroji je tovarna lahko začela izdelovati več vrst opeke, ki je prej ni mogla proizvajati. Z mehanizacijo so izboljšali tudi delovne pogoje v opekarni.

Toda obenem, ko so preurejevali ti tovarni, so hkrati začeli razmišljati o novih. Omenili smo že tovarno tehničnih igračk Mehanoteknika, ki je največji od novih industrijskih objektov v Izoli. Razen te tovarne pa bo v kratkem začela obratovati

Pogled na tovarno »Ex Ampelea« v Izoli

Na kratko

V Beogradu je začela obratovati tovarna za izdelovanje penicilina, ki ga bomo uporabljali predvsem za zaščito otrok pred pljučnico, škrlatinko, grižo in drugimi kužnimi boleznimi.

Tovarna »Rade Končar« bo odprla svoja zastopništva v Braziliji, Čilu, Egiptu, Grčiji in Etiopiji z namenom, da bolj utrdi poslovne zveze s tujimi državami.

V LRS bodo začele obratovati nove centrale v Raški, Ovčar Banji in Medjuvršju. S tem se bo letos povečala proizvodnja električne energije za približno 16%.

V Banatu so letos posadili bombaž na površini 450 ha. Kakovost proizvodnega bombaža je zelo dobra.

V vinogradih okraja Vršac se je zaradi nenenehne dežja pojavila peronospora, tako da bodo vinogradi letos pretrpeli občutno škodo.

V rudniku »Tito« v Banovičih bodo zgradili novo separecijo, za katero bodo porabili 2.200.000.000 din. Pripravljalna dela so se že začela.

Tovarna zdravil »Pliva« iz Zagreba je izvozila letos v prvem tromesečju proizvodov v vrednosti nad 67.000.000 din. Pričakujejo, da bo izvoz po sklenjenih zaključkih v drugem tromesečju znatno višji.

V Beogradu so podpisali novo trgovinsko pogodbo z Zahodno Nemčijo. Naši izvozniki bodo lahko izvažali brez količinskih omejitev vse blago, ki je na seznamu prostega uvoza. Hkrati so podpisali sporazum o povečanju turistične kvote za neške turiste in o plovbi po Donavi.

Po obvestilu »Jugopres« posvečajo sedaj kmetijski proizvajalci veliko pozornost kontrahiranju pšenice in rži, oz. dogovorom o bodočih dobavah teh pridelkov. Pšenico kontrahirajo po 23 din za 1 kg, rž pa po 20 din za 1 kg.

Tovarna avtomobilov v Priboju je sklenila s Turčijo pogodbo za izvoz

večjega števila kamionov. Tovarna se pogaja tudi z Brazilijo, ki namerava kupiti naše kamione in obenem želi, da naši strokovnjaki pomagajo pri izgradnji in organizaciji podobne tovarne v Braziliji. V tovarni v Priboju pripravljajo tudi proizvodnjo trolejbusov in avtobusov za medmestni promet.

Gradbeno podjetje »Pionir« v Novem mestu bo zgradilo letos vrsto gradbenih del v vrednosti 1,5 milijarde dinarjev. Največji objekt bo Tovarna rotopapirja v Krškem. »Pionir« je prevzel tudi dela na avtocesti Ljubljana-Zagreb.

Tovarna salam »Gavrilovič« v Petrinju je začela letos izvažati svoje proizvode z letali. Dnevno vozita dva letala v London nad 2000 kg raznih suhomesnatih proizvodov.

Državni zavarovalni zavod je naročil v Franciji še 5000 raket za razbijanje oblakov s točo. Rakete bodo razdelili posebnim postajam, ki jih je že okoli 350, in sicer v Vojvodini in v Slovenskem Primorju.

Nova nahajališča boksita so odkrili v okolici Trubjele pri Nikšiću v Črni gori.

Pri Negotinu na Vardarju so odkrili velike sloje lignita. Po cenitvi geologov znašajo ti sloji deset milijonov ton. Lignit ima od 2500 do 400 kolorij in iskoriščati ga bodo začeli verjetno leta 1956.

V Bosni in Hercegovini so letos penzijski hoteli skoraj prazni in grozi nevarnost, da jih bodo morali zapreti. Vzrok takemu stanju je delno slabo vreme, največ pa visoke cene.

Lani je bilo v Zagrebu 5985 obrtnih obratov in sicer 5715 zasebnih in 270 socialističnih. V zasebnem sektorju je bilo zaposlenih 11.121, v socialističnem sektorju pa 14.257 delavcev.

Na državni ekonomiji »Belje« bodo letos proizvedli 400.000 kg surovega masla naih, še kakos in. Računajo, da bodo določene količine masla tudi izvažali.

Nekaj o konkurenci

Vse od spremembe našega gospodarskega sistema in decentralizacije, do katere je s tem v zvezi prišlo, se beseda konkurenca vedno bolj pogostoma sliši med delavci, voditelji podjetij in drugimi tovariši, ki delajo v našem gospodarstvu.

Sprostitev ekonomskih zakonov o ponudbi in povpraševanju in s tem ustvarjeni pogoji za zdravo socialistično konkurenco, kot jo navadno imenujemo, so nedvomno pozitivno vplivali na naše gospodarstvo. To je znano in se mi ne zdi potrebno še posebej poudarjati. Podjetja so prav zaradi te konkurence nepremeno izboljšala svoje poslovanje, kvaliteto proizvodov in asortiment, znižala proizvodne stroške, izkoristila notranje rezerve itd., kar se je končno odrazilo na dvigu življenjskega standarda vseh delovnih ljudi. To drži in v tem pogledu je socialistična konkurenca bila eden glavnih činiteljev.

Vendar pa se mi zdi, da ponekod to vlogo, ki naj bi jo imela (in ki jo mora imeti) konkurenca čudno pojmujejo in tolmačimo. Vse premalo in prepovršno razpravljamo o tem, do kakšne mere je konkurenca res koristna in ne znamo vedno določiti meje, onstran katere postane tudi naša zdrava socialistična konkurenca lahko škodljiva.

Pri tem se ne mislim spuščati v primere nelojalnosti in podobne nesocialistične pojave, ki se s tem v zvezi pojavljajo v praksi nekaterih podjetij. To so anahronizmi, še več: so prekrški, proti katerim so predvidene odgovarjajoče mere in jih tudi vsa naša javnost odločno obsoja. Namen imam razpravljati o vprašanju, kdaj lahko tudi zdrava in dobronamerna konkurenca, nosno ustvarjanje te, lahko povzroči škodo naši družbeni skupnosti.

Vzemimo, da v določenem kraju posluje neko podjetje, ki je zaradi tega, ker nima konkurenta, dac monopolist. Proizvodnja je dovolj velika, da zadostuje potrebam. Toda, ker podjetje nima na tržišču konkurenta, diktira cene in nihče ga pri tem ne ovira. Potrošniki potrebujejo te proizvode in ker je tako, jih plačajo tudi po ceni, ki jo je podjetje določilo. Kako prisiliti tako podjetje, da zniža cene?

Ob taki priložnosti kaj radi rečemo: potrebna je konkurenca. Ustanoviti moramo še eno podobno podjetje, pa naj se koljeta med seboj. Tisti, ki je slabši in ne bo zmogel, bo pač propadel. Vse to je lepo. Toda kdo bo na koncu trpel škodo, ki nastane, ko eno od podjetij gre v konkurz? Levji delež prav gotovo družba kot taka. Tudi če upoštevamo še to možnost, da eno podjetje lahko preusmeri svojo proizvodnjo, vse to le ne gre tako gladko in brez znatnih notranjih pretresov, ki navadno dovedejo do takih rešitev, kot je sanacija podjetja in podobno.

To je izhod za silo, kajti preusmeritev zahteva investicije in končno tako podjetje požre več sredstev, kot bi jih, da je od vsega začetka pravilno »usmerjeno«.

Te vrstice sem napisal, ker se tudi pri nas pojavljajo podobne težnje. Zaenkrat sicer še ne pomenijo mnogo, vendar so in pametno je o tem razmisliti. Evo primer: znano je, da tovarna Salvetti v Piranu

med drugimi proizvodi izdeluje tudi pralno tekočino za pranje perila. Kapaciteta tovarne je dovolj velika, da s tem proizvodom zadosti potrebam okraja in še več. Čemu so v Kopru ustanovili podobno podjetje? Potrošnja tega proizvoda se zaradi tega ne bo podvojila ampak ostane ista, ne bo se mnogo povečala, tudi če cene še tako padejo. Kam torej z viškom?

Vedeti moramo namreč, da je prav v tem pogledu tržišče teritorialno zelo omejeno, ker ne more proizvod zdržati prevoznih stroškov, ki že za prevoz do Ljubljane znašajo četrtino vrednosti istega. To podjetju onemogoča, da na oddaljenjših tržiščih nastopa kot konkurent.

In tako lahko nastane nekaj čisto nasprotnega tistemu, kar smo pričakovali: ker se proizvodnja mora ravnati po potrošnji, bo gledana v vsakem podjetju posebej, nujno padla. Narasli pa bodo proizvodni stroški in s tem cena proizvoda, ki bo prišel na tržišče po višjih cenah (ki so sedaj konkurenčne), kot je bil prej, ko je podjetje Salvetti imelo monopol. Ali pa se bo moralo eno od podjetij preorientirati, odnosno prenehati s proizvodnjo in propasti.

Nesmiselna je torej konkurenca za vsako ceno, ker prav lahko postane konkurenca zaradi konkurence. Potrošnika končno ne zanima, če so cene gotovim proizvodom konkurenčne ali monopolistične, zanj je glavno, da so zmerne in dostopne.

—an—

Koder je lani klestila toča

Lani sedmega maja se je nad vašim občino Dekani razdivjala nevihta s točo s tako silovitostjo, da je v četrta ure spremenila bujno in dobro obetajočo rast pridelkov v pravo zimsko puščavo. Razdejanje je bilo tako veliko da bi se bil človek najraje zjokal. Le kako se bodo ljudje, ki so sejali, orali, kopali in gnojili preživeli skozi leto dni? Med kupi ledenih zrn so ležali pridelki zgodnjega krompirja, paradižnika, sadja, žita, vina... Ko smo potem obiskovali ljudi, se nam je kot v prividu prikazala slika umetnika Toneta Kralja »Nevihta.« Še noben umetnik pred njim se ni tako globoko dotaknil notranje zaskrbljenosti kmetov. Tisti s skrbjo in gubami razbrzdanim obraz, tisti izraz oči, ki gledajo edini klas pšenice, ki še stoji pokonci, vse drugo leži poteptano in sklesčeno na tleh, ozadje pa tema, tema, pove več kot debela knjiga...

Letos so v Valdotri, Ankaranu, Serminu, Dekanih, Škofijah in drugih vaseh, ki so bile lani prizadete od toče, vsi pridelki zelo lepi. Dobro so obrodili zgodnji grah, češnje, krompir in čebula. Pšenica, ki jo sedaj žanjejo, je lepo dozorela in ima polno klasje zrnja. Tisti vinogradniki, ki so lani takoj po toči poslušali kmetijske strokovnjake in obrezali ter poskrpili trte, imajo letos zdrave in lepo obraščene trte, ki so nastavile do 50 odstotkov normalnega zaroda. Večkrat se vinogradniki razgovarjajo med seboj, kdo je imel prav, ali tisti, ki je poslušal strokovnjake, ali tisti, ki je delal po svoji glavi. Vse kaže, priznati in dati prav znanosti in da bodo morali — hočeš nočeš — naprednim vinogradnikom tudi tisti, ki še vedno nihajo med: ali bi, ali ne bi. Po vsej verjetnosti postavljajo na laž vse »vzkušnjek« nekaterih, besede nekega vinogradnika iz Dekanov, ki je lani med prvimi obrezal in poskrpil trte: »Lani sem kljub toči pridelal 90 litrov vina, letos pa so trte nastavile skoro normalen zarod grozdov.«

Tudi na oljkah so že začeli debeliti prvi sadovi in kaže, da bo kljub zimskemu mrazu dobra letina oljk.

Izredno veliko bo sena, kar nas sila, da bomo začeli resno premišljevali vprašanje dviga števila goveje živine. Za krmo ne bomo v skrbih.

Delovni kolektiv industrijskega podjetja

„RUDA“
VIZOLI

ČESTITA K OBČINSKEMU PRAZNIKU 11. JULIJA VSEM
DELOVNIM LJUDEM NAŠE OBČINE TER JIM ŽELI
ČIMVEČ USPEHOV V BORBI ZA NAPREDEK.

HUDOURNIKE BODO UKROTILI

Starejši ljudje se še spominjajo velike poplave, ki je bila leta 1896 v koprski dolini. Takrat so Marežgani hodili v Koper skozi Pomjan, Šmarje, Gažon in Sv. Marko, ker po dolini niso mogli zaradi visoke vode. Nekaj podobnega se je ponovilo leta 1948. Manjše poplave pa so si sledile skoro vsako leto jeseni ali spomladi in so kmptom, ki imajo zemljišča v tej dolini povzročile veliko škodo na poljskih pridelkih. Tako je samo malemu posestniku Ivanu Glavina iz Kampela, ki ima v tej dolini 6000 m² zemljišča lani uničila voda nad 30 stovov krompirja, letos pa mu je poplavlila 2000 m² korusa. Če vemo, da je v vsej dolini okrog 300 lastnikov, ki imajo tu svoja zemljišča, tedaj si lahko predstavljamo skupno škodo, ki so jo večje ali manjše poplave povzročale skoro vsako leto.

Celotna površina doline meri 326 hektarjev. Po zaključenih delih bo takole razdeljena: 246 ha izboljšane površine, 54 ha obrobni površini, ki bodo imele korist od izboljšanja, 18 ha odtočnih jarkov, 6 ha cest in 6 ha namakalnih bazenov.

Do sedaj je bilo ogroženih pred vsakoletnimi poplavami od 50 do 60 hektarjev, ob večjih poplavalah pa od 60 do 70 odstotkov celotne površine. Stalno je bilo pod vodo do 10 hektarjev zemljišča pri Vanganelu, pod Tribanum in pri Cerejih. Kjer je najboljša zemlja, ki bi lahko dajala solato, paradižnik, krompir, pšenico, koruso, vino in druge pridelke, je do sedaj zraslo trstičevje in druge motvirske trave.

OBRAZ DOLINE

V vsej dolžini doline ni niti ene hiše in le redko vidiš ljudi. Največ jih je ob setvi in pobiranju poljskih pridelkov. Drugače pa je dolina kot izumrla. V najbližji okolici v Tribanu, Kampelu, Bosamarinu, Manžanu, Vanganelu pa so nagosto posejane hiše. Od tam gledajo ljudje v dolino, ki se ob poplavalah svetlika kot zrcalo.

Kako bi ukrotili silo razdiralnih hudournikov in odprli pot vodam ob večjih nalivih. To so ljudje že več desetletij premišljevali. Že pod italijansko okupacijo so posamezni lastniki pošiljali prošnje na občino, naj se zgane in nekaj ukrene. Prošnje so šle celo v Rim. Seveda je vse ostalo samo pri besedi. Hudourniki so nadaljevali s svojim uničevalnim delom leto za letom.

Lani pa so ljudje v tej dolini opazili skupino ljudi, ki je nad štiri mesece hodila po njihavi, travniških in močvirju ter merila, merila... »Kaj je imajo toliko opraviti s tistimi palicami?« so se vpraševali. Skupina pa je nadaljevala z merjenjem in je na več kot 2000 krajev določila nadmorsko višino in več kot na 100 krajih pregledala strugo potoka Karlonje in hudournikov ter zaznamovala potrebno razširjenje. To delo je bilo potrebno, ker bi sicer ne bilo mogoče napraviti načrta za izboljšanje. Na veliko oviro je skupina našla, da ker ni imela na razpolago nobenih podatkov o količini vode, ki jo lah-

Dno in stene potoka oblagajo s cementnimi ploščami.

va struga je 500 metrov dolga. Prav tako so morali napraviti za hudournik, ki priteče izpod vasi Paderna 350 metrov nove struge od ceste do Karlonje. Popravili, ozilovali in izboljšali bodo tudi strugo Karlonje. Prvi popravek bo v dolžini 150 metrov ob izlivu hudourni-

Obrambni jez struge Karlonje v Škocjanu utrjujejo

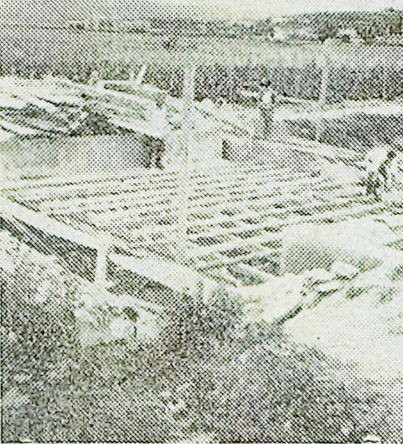
ka, drugi pa v zgornjem delu doline v dolžini 1600 metrov.

Karlonja teče med Vanganelom do točke, kjer se vanjo izliva potok Cerej po tistem delu doline, ki leži više kot so zemljišča desno in levo njenega toka. Da bi pri regulaciji lahko speljali vse vode v njeno strugo, so se odločili, da bodo strugo preložili na nižjeležečo desno stran. Regularni bodo tudi vse manjše struge pritokov Karlonje in napravili še 22 stranskih zbirnih jarkov. S številkami povedano, bodo glavna dela sledeča:

Regularili bodo 11.644 metrov vodnih strug, za napravo večjih ob razcepu cest Koper — Vanganel in Koper — Šmarje. To pa zaradi tega, ker so po strugi hudournika, ki izvira pod Šmarjami pridrevle ali manjše poplave povzročale skoro vsako leto.

NIKOLI VEČ

Lanske jeseni so začeli z regulacijskimi in izboljševalnimi deli. Veliki bager-stroj je več mesecev zaopredoma grizel s svojimi železnimi čeljustmi zemljo ob straneh struge in jo stresel desno in levo potoka. Pri Smedeli pa je ta bager-stroj izkopaj novo strugo, ki bo odvajala vso odvisno vodo spodnje dela doline v odtočni jarek. To je bilo potrebno, ker je zemljišče na tisti strani nižje kot struga potoka Karlonje, kateri so zvišali obrambne jezove, kjer se je pokazala potreba za 1 in pol metra. No-

Gradnja mostu na bonifiki v Smedeli

jarkov in odtočnih kanalov bodo izkopali 273.000 m³ zemlje, za zgraditev stranskih jezov bodo porabili 15.000 m³ zemlje, za zgraditev stranskih jezov bodo porabili 25.000 m³ zemlje, za poravnane zemljišča pa bodo uporabili 194.000 m³ zemlje. Poleg tega bodo zgradili še 19 vejnih in manjših mostov ter 18 prehodov.

DVE UMETNI JEZERI ZA NAMAKANJE

Vsa dolina je praktično brez stalnih večjih studencev, zato ne moremo govoriti o kakem namakanju. Pogosto šiba te kraje dolgotrajna suša posebno v poletnih mesecih, zato si skoro ni mogoče predstavljati intenzivnega obdelovanja zemlje. Strokovnjaki so zato vnesli v načrt tudi napravo dveh umetnih jezer, iz katerih bodo črpali vodo za namakanje. Taka jezera so zelo v navadi v južni Franciji in v padski ravnini v Italiji. Na treh krajih bodo zgradili jezove v obliki odprtega venca, na strani proti hribu pa jez ne bo potreben, ker že dvigajoči teren sam sestavlja jez. Prvo večje jezero bo imelo 94.000 m³ vode, drugo v bližini Vanganela pa 42.000 m³ vode. Skupna površina obeh umetnih jezer bo 6 hektarjev, voda v njih pa bo dosegla višino treh metrov. Obe jezera bodo napravili na zemljišču, ki je skoro vedno poplavljeno, tako da lastniki pri tem ne bodo občutili nobene škode. Z vodo teh dveh umetnih jezer bodo lahko namakali površino 36 hektarjev. Zgradili bodo 2.500 metrov namakalnih cementnih jarkov.

Skupni predvideni stroški regulacije znašajo okoli 70.000 din.

Od teh bo le 25.000.000 din porabljenih za regulacijska in podobna dela, ostalih 45.000.000 bodo porabili za napravo namakalnih del, zemljiško preureditev in drugo. Skupščina okrajnega ljudskega odbora je že odobrila odlok, ki razglasa izboljševalna dela in regulacijo Karlonje kot ljudstvu koristni deli. Odlok poleg tega določa preureditev parcel, zato bo tudi zemljiška knjiga spremenjena. Sedanji lastniki bodo po zaključenih izboljševalnih delih prejeli urejena zemljišča za isto vrednost kot so jo imeli prej. Za ocenitev zemljišč pred in po izboljšanju bo določena posebna komisija, v kateri bodo imeli svoje predstavnike tudi sedanji lastniki.

Za ta dela je med lastniki in tudi drugimi ljudmi veliko zanimanja. Že prej omenjeni Ivan Glavina je dejal: »Naša vavala bo po končanih delih trikrat več vredna. Ko nam je do sedaj vodo večkrat poplavlila njive, nismo mogli niti z motičko smolati zemljo, tako je bila trda. Kako naj bi potem iz take zemlje kaj zrastle?« Pod Manžanom pa je star mož dejal: »Škoda, da ne bom dočakal dneva, ko bo v vavali rasla trta in to tam, kjer je danes voda. Vsaj tri bager-stroje da bi imeli, potem bi šlo dolgo hitreje naprej.«

Mogoče pa bo mož le dočakal tisti dan, saj nam je geometer Karlo Bordon zagotovil, da bodo glavna dela zaključena do konca decembra 1955, če bo delo tako napredovalo kot do sedaj.

JOZE OBLAK:

Primorski partizanski tisk

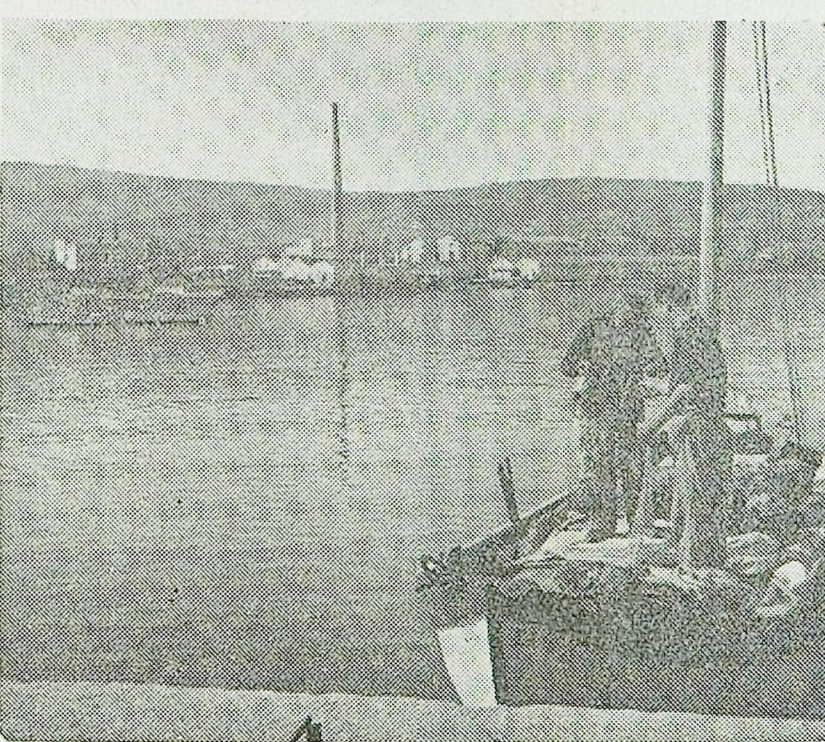
Nadaljevanje

Vodilno glasilo Pokrajinskega odbora OF pa je s 1. junijem 1944 postal Partizanski dnevnik, ki sodi med najboljše liste, ki so izhajali med narodnoosvobodilno vojsko v Jugoslaviji! Partizanski dnevnik je začel izhajati takoj po novemberski ofenzivi 1943. Razvil se je iz radijskih poročil propagandnega oddelka XXXI. divizije. Partizani so ga zelo radi brali, zaradi česar je že v diviziji dosegel naklado 800 izvodov. Kot glasilo XXXI. divizije je Partizanski dnevnik izhajal do 6. februarja 1944, ko je postal glasilo IX. korpusa. Kot glasilo IX. korpusa je bil Partizanski dnevnik prvi vojaški dnevnik na Primorskem, ki je poleg vojaških in političnih vesti prinašal članke tudi za civilno prebivalstvo, zaradi česar je bil med partizani in med civilnim prebivalstvom zelo priljubljen. Zaradi splošne priljubljenosti je Partizanski dnevnik izhajal od 1. junija 1944 dalje kot glasilo Pokrajinskega odbora OF za Primorsko in Gorenjsko.

Do 5. septembra 1944 je Partizanski dnevnik izhajal ciklostiran, a od tega časa pa do osvoboditve pa tiskani; tiskala ga je tiskarna Slovenija. Partizanski dnevnik je redno izhajal vsak dan tudi ob ofenzivah; edina izjema je bila le 31. marca in 1. aprila 1945, ko je bila tiskarna v zadnji nemški ofenzivi obkoljena.

Partizanski dnevnik je bil zrcalo borb in naporov ljudstva Slovenskega Primorja, Gorenjske in Beneške Slovenije za osvoboditev izpod okupatorjevega jarma.

Primorsko ljudstvo je s zaupanjem bralo Partizanski dnevnik, in je tudi skrbelo zanj. Primorske žene so nabirale prispevke za tiskovni sklad Partizanskega dnevnika in so v času od 22. decembra 1944, do 13. aprila 1945, nabrale 174.274 lir, 12.021 mark, 102 dolarja, 235 frankov in 146 rubljev prostovoljnih prispevkov.

Pred lovom — obala v Izoli

ZANIMIVOSTI PO SVETU

IDENTIFIKACIJA VIRUSA OTROSKE PARALIZE

Ameriški znanstveniki sporočajo, da so pozitivno identificirali virus otroške paralize in ga fotografirali z elektronskim mikroskopom. Prejšnji poskusi niso uspeli, ker so bili virusi otroške paralize pomešani z drugimi snovmi.

Na fotografiranjem posnetku se vidijo virusi. 77.000 krat povečani, kot majceni biseri; imajo premer, ki meri manj kot 2 milijonini centimetra.

Znanstveniki bodo lahko zdaj, ko točno vedo, kaj je virus bolezni, z večjim uspehom proučevali naravo teh virusov in

upajo, da bodo lažje našli sredstva za njihovo uničenje in kontrolo.

RAZSTAVA PRALNIC V LONDONU

Od 8. do 17. junija je bila v londonski Olympiji razstava pralnic, kemičnega čiščenja in sorodnih obrti. Glavni poudarek razstave je na modernizaciji. To bo neke vrste delovna razstava, kajti vse boke v obratu razne pralnice. Zelo važen bo tudi oddelek za kemično čiščenje, kajti se danj so razvili nove procese, po katerih se učinkovitost poveča, a stroški zmanjšajo. V času razstave bo tudi zborovanje Mednarodne zveze pralnic, ki se ga bodo udeležili zastopniki iz vseh evropskih držav.

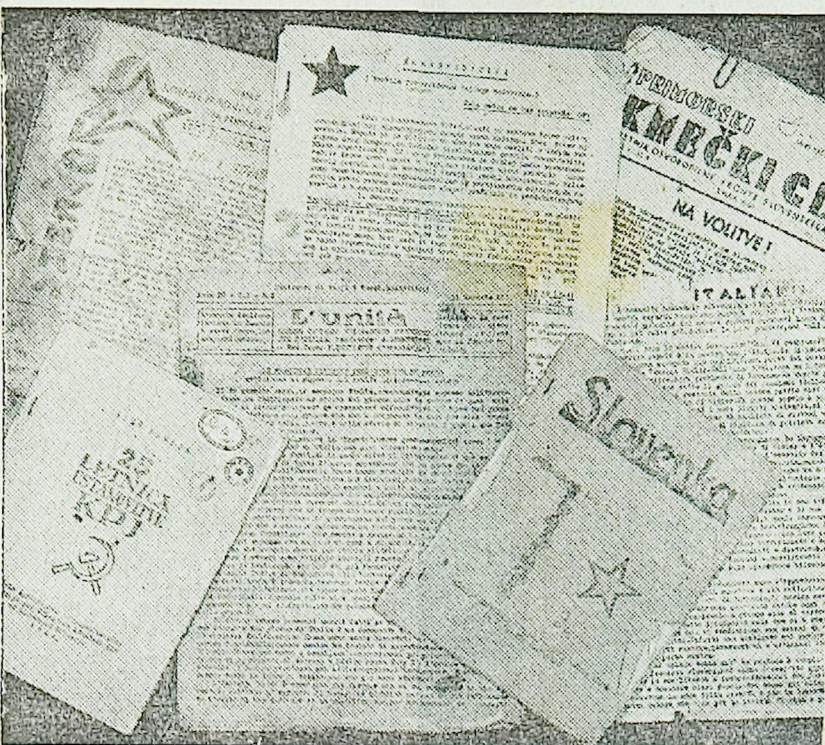
JOZE OBLAK:

ske, ki so ga razmnoževale tehnike: Jug, Krm in Porezen. Januarja 1945 pa je začela tehnika Donas tiskati še Glas mladih.

Za pionirje so začeli 15. septembra 1943 izdajati list Mladi rod, ki je imel podnaslov: List za naše pionirje. Mladi rod je pogosto imel vloglo šolske knjige, ker je v partizanskih osnovnih šolah zelo primanjkovalo učnih knjig. Mladi rod je izhajal ciklostiran; razmnoževala pa so ga tehnike: Krm, Sabotin in mladinska tehnika Mlada.

Pokrajinski komitet Zveze komunistične mladine Jugoslavije za Slovenijo je izdal list Mlada pest, ki so ga razmnoževale tudi primorske tehnike: Porezen, Miada, Skala, Javornik, Matajur, Čaven in Snežnik.

(Dalje prihodnjič)

Tisk partizanskih tehnik »Naš dom«, »Snežnik« in »Zena«

V NEPRETRGANEM BOJU je rastle delavska zavest (Iz prvih dni zgodovine delavskega gibanja v Izoli)

Vzporedno z razvojem delavskega gibanja v drugih naših mestih in industrijskih centrih, se začno pojavljati proti koncu minulega stoletja tudi v Izoli prve delavske organizacije. Porast industrije in z njim naraščanje števila delavcev, na drugi strani pa vse večji pritisk delodajalcev, so ta razvoj pospešili, tako da imamo v tem mestu že v prvih letih našega stoletja močne, organizirane nastope delavcev, ki pomenijo prehod od spoznavanja in širjenja socialistične misli na konkreten boj za delavske pravice.

Leta 1895 so izolski delavci ustanovili svoj prvi bralni krožek. V okviru tega krožka so se politično in splošno izobraževali, proučevali družbena vprašanja in se hkrati osvobodili zastarele miselnosti. Zbrali so se vsi napredni delavci in kmalu nato ustanovili tudi ljudsko knjižnico. Komaj leto po ustanovitvi krožka, so imeli v Izoli prvo javno socialistično zborovanje.

Izolski delavci so se v tem obdobju povezali s socialističnimi skupinami v drugih industrijskih centrih. Obiskovali so se med seboj, izmenjivali poglede in izkušnje. Leta 1897 so obiskali svoje tovaršice v Izoli delavci iz Milja in ob tej priložnosti je prišlo do prvega spopada s policijo. Domači so miličane sveto pričakovali v pristanišči in pozdravili z vzklikom »Zivela internacionala« in drugimi socialističnimi gesli, nakar je policija, v strahu, da se obisk ne spremeni v množično manifestacijo delavske solidarnosti, intervenirala in aretirala 5 vodilnih delavcev.

Velikega pomena za boj izolskih delavcev je bila krepitev socialističnih organizacij v bližnjem Trstu in kasneje ustanovitve socialdemokratske stranke za Istru. Ta stranka je bila ustanovljena in se je razvijala pod neposrednim vodstvom Socialdemokratske stranke v Trstu in Jugoslovanske socialdemokratske stranke za Slovenijo.

Razvoj delavskih organizacij in delavske gibanje v Izoli pa sta tesno povezana tudi z imenom našega socialističnega voditelja te dobe Etibina Kristana, ki je že leta 1901 nastopil kot socialistični kandidat na takratnih volitvah v Izoli in deloval za širjenje in utrjevanje prvih socialističnih organizacij.

Seveda niso mogli nosilci in čuvarji starega sistema mimo gledati, kako se delavski razred organizira in si utrjuje svoje vrste. Zakoniti oblasti in policiji je vztrajno in predano pomagala domača duhovščina, ki je od vsega začetka stala v prvih vrstah branilcev kapitalizma in večkrat prizadejala delavskemu gibanju veliko škodo. Koliko si je domači kler prizadeval nam pove to, da je zaprosil celo za pomoč, ki je nemudoma prišla v osebi nekega jezuita iz Firenc. Ta se je s svojo ognjevitostjo tako proslavil, da so ga njegovi občudovalci imenovali »Kladivo socialistov«. Zbral je okoli sebe skupino ljudi, ki so zaradi svoje zastonosti postali lahek plen fanatičnega Kristusovega vojščaka in šel je celo tako daleč, da je organiziral napade na delavska zborovanja.

Vse to pa ni moglo zaustaviti delavskega gibanja. Prav gotovo je v tem pogledu najboljši dokaz splošna stavka delavcev vseh tovarn za konzerviranje rib, do katere je prišlo v maju 1906 leta.

Povod za stavko je bil spor delavcev konzervnih tovarn v Gradežu s svojimi delodajalci. Delavci so zahtevali boljše delovne pogoje, višje mezdje in boljše ravnanje od strani tovarnarjev. Ker pa tovarnarji niso pristali, so delavci svoje zahteve podprli s stavko. Stavka bi verjetno ostala strogo lokalna, če bi ulovljeni, niso hoteli popustiti, ampak so morali gradežki tovarnarji iskati izhod in ker so se čutili dovolj močne, niso hoteli popustiti ampak so se dogovorili s lastniki tovarn v Izoli, da jim ti v svojih tovarnah predajo ribe, ki so jih imeli v skladiščih.

Ko so v Izoli prišli prve tri ladje natovorne z ribami in so delavci

zvedeli za omenjeni sporazum, so se temu enotno uprli. Poslali so svoje zastopnike k direktorjem, toda ti so jih sprejeli sovražno in so jih ozmerjali. Izbruhnila je splošna stavka v vseh starih tovarnah. Delavci so zapustili delovna mesta in z rdečo zastavo na čelu demonstrirali po mestu. Pokazali so svojo moč in enotnost tako prepričevalno, da so že naslednji dan sami delodajalci zaprosili za pogajanja.

Stavka pa je že preslegla svoj prvotni pomen solidarnosti s tovariši iz Gradeža in delavci so zahtevali skrajšanje delovnega umika, višje mezdje in izboljšanje drugih delovnih pogojev. Pri tem so dosegli poln uspeh, ki je imel za posledico tudi kapitulacijo delodajalcev v Gradežu in hkrati izboljšanje v sorodnih tovarnah v Rovinju.

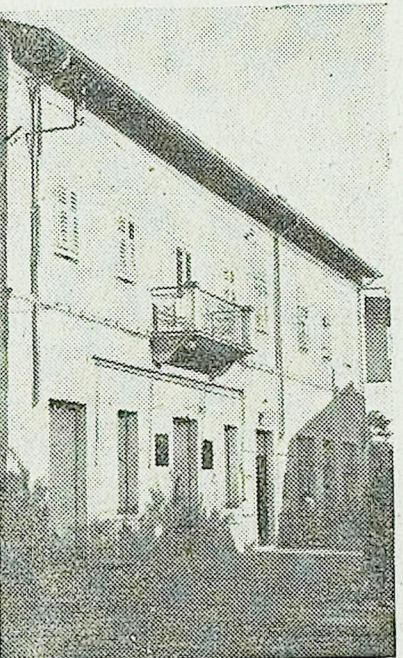
Po tej stavki je je delavska organizacija še bolj razširila in utrdila. V Zvezo delavcev se je vpisalo okrog 1000 novih članov, ustanovili so Zvezo mladih socialistov, Kmečko pomorsko delavsko banko, Telovadno društvo, Okrajni podporni zavod za bolne delavce in druga podobna društva te ustanove.

Leta 1909 so izolski delavci ustanovili odbor za gradnjo delavskih stanovanjskih hiš. Po kratkih priprava so začeli z graditvijo in v dobru letu dokončali nad 50 lepih stanovanjskih poslopij ter na ta način izboljšali stanovanjske razmere v mestu.

Kmalu za tem so začeli graditi Ljudski dom, katerega štiridesetletnico praznujejo letos. Gradnja tega poslopja je zahtevala veliko denarnih sredstev, saj jih je stala 55.000 kron, kar je bilo za tiste čase ogromna vsota. Toda te in druge težave jih niso motile in novi dom je kmalu sprejel pod svojo streho vsa delavska društva in ustanove. Hkrati je postal žarišče kulturne in politične dejavnosti izolskih delavcev

in pomenil veliko zmago, ki so jo ti delavci izbojevali.

Prišla je prva svetovna vojna in za njo italijanska okupacija. Leta 1921 so se izolski delavci prvič spopadli z novo oblastjo. Karabinjerji so odprli ogenj na demonstrante in ubili enega delavca. Nastopila so mučna leta krvave fašistične vlade, ki je s terorjem zatrla že v kali vsako napredno gibanje. Toda socialistična misel ni umrla. Tlela je v srcih socialistov in znova vzplamela med našo NOB, ko so napredni izolski delavci našli pot v boj in se skupaj z drugimi slovenskimi in italijanskimi partizani borili za osvoboditev. V povojnih letih socialistične graditve pa nadaljujejo borbeno tradicijo svojih očetov pionirjev delavskega gibanja v Izoli.

Ljudski dom v Izoli

Ne verjamejo, dokler sami ne poizkusijo

Toliko smo že pisali, mnogo tega pa so nam tudi sami povratniki povedali, kako težak in grenak je kruh na tujem, zlasti še onim, ki so po prepovedanih poteh zapustili svojo domovino, in vendar je še mnogo takih, ki se hočejo na svoji oči in svoj žolodec prepričati o resnici. Posebno mladi so taki. Ne pomislijo pri tem, da si kvarijo svoje mlado življenje in največji čas zaman izgubljajo, dokler se skočno vsi obupani ne vrnejo v narotje svoje domovine, kjer je kruh ob poštemem delu le najslajši.

Spet je pred nami obupano pismo mladega širclj Ivana iz Trmavega pri Ilirski Bistrici. Pisal ga je iz Trsta, kamor je v začetku junija jetos pobegnil, svoji tovarišici v podjetju, kjer je delal. Ne bo odveč, če za vsebino zvedo tudi drugi in ga zato na prošnjo tovarišice objavljamo:

— Majda, nahajam se v Trstu v taborišču. Mislim sem, da bom lepše živel in več zaslužil, saj sem samo zaradi tega zapustil dom. Toda v tujini je je pot do kruha zelo dolga; traja tudi po več let. Te dni bi morala odpluti ladja iz Trsta v Kanado. Odpotčevala bo, vendar brez emigrantov, ki so jih vse odbili. Tako ne morejo več emigrirati v to državo, lahko pa v Avstralijo ali Južno Ameriko. Toda nikar naj ne mislijo fantje, pri vas, da je v Trstu zelo lepo in naj nikar ne zapuščajte dela in doma. Saj pregovor pravi: »Boljša je domača gruda, kot na tujem zlata ruda.« Te ga prej nisem vedel, alj sedaj je več.

Pismo je prav poučno. Nikjer ni postlano z rožicami. Toda pri nas si s poštemim delom prislužiš kruha, ubežnikom pa še to ni dano. Pravzaprav pa je vsak komentar odveč.

NAŠ NAGRADNI NATEČAJ

Istranka

Lilo je že teden dni v dolgih, tenkih curkih. Bil je tisti dež, ki napravi človeka otožnega, topega. Grenko-be vsakdanjega življenja so včasih silne, neznosne, treba jih je premagati. Dan za dnem se vleče to enolično življenje v neskončnost. Tako je mislila nona Moledoka, ko je stala pri oknu in gledala v dež, kako je potrkaval čisto potihoma, komaj slišno. Bila je majhna in suha od težkega dela izmučena. Gledala je in se v svojem srcu tolažila, da bo kmalu sonce in da bo lahko spet s svojim osličkom, tam preko Dragonje, jajca nakupovala.

Njena muša je bila čudna žival, komaj oslu podobna. Sama kost jo je bila, ščetinasta, razmršena dlaka. Tu pa tam na hrstu in na bedrih pa oguljena tako, da se je kazala gola koža. Bila je taka, da bi istrski človek, ki je vajan oslovskih pasem, pljunil predse ob pogledu nanjo.

Neko jutro, še preden se je sonce vzdignilo iznad Čičarije, se je naša nona Moledoka napotila preko Rokave proti Brdom s svojo mušo jajca nakupovat. Po rokavski dolini je enakomerno odmevalo: »Ala eri, šu pičola!« Počasi se je pomikala navzgor.

Nona je cel dan nabirala jajca, tu pa tam barantala z njimi, pri tem seveda računala na dobiček. Dan je dokaj hitro mineval. Vesela je hitela domov. Pod seboj je zagledala Rokavo, kako je drvela proti morju. Nekam čudno je narasla. Nehote se je spomnila na tiste čase, ko so po njej barke jadrale. Kako lepo bi bilo, če bi... ala eri, šu...!

Dež je pričel pršiti. Nona Moledoki se je mudilo. Toda komaj dospe do brega, ne vidi več mostu. Da ga je Dragonja odnesla? Nemogoče je!

Kaj zdaj? Pogledala je svojega oslička; o, da bi le vzdrljal! Naši osli vse prenesejo, marsikaj za te, marsikaj pa bodo še! Tako govoreč je udarila osla, ta se je prekobacal po bregu ter ob kričanju none Moledoke pričel plavati preko derote Rokave. Boril se je v valovi, toda bil je prešibak, da bi se jim upiral. Ti so ga z nono vred odnašali. Omahnil je.

Tok ga je odnašal proti morju. Mirno je sedela nona na njem, ob vsaki strani tiščala košare jajc in venomer ponavljala: samo, da bi ostala cela. Da bi ostala cela! Ljudem je ob pogledu na ubogo staro, kako tišči upognjena košara na plavajočem oslu, šlo na smeh. Na nonino srečo je tok našo mušo pomikal proti vrbi, ki je že marsikoga rešila nesreče. Moledoka tiplje jajca, čela so! Iz prsi se ji je izvil vzdih... Stala je, ne da bi se za ped premaknila. Nebo je bilo jasno. Sonce se je že nagibalo k svetlemu morskemu dnu.

»Kaj, da sem v Krkavčah? Da kilometer me je odneslo. O ti šmentala!«

Tu se je komaj spomnila na lastno življenje, za trenutek se je zbala. »Ali naj vas rešim«, je zaklical glas z nabrežja. »Ne, prej mušo!« je zaskrbljeno odgovorila stara Moledoka. »Tako?«

»Ne, ne prej mene!« Pogledala je osla. »Kaj bi počela brez njega, saj mi je, dasi oguljen, vir vsega bogastva. Brez njega ne bi vzdrlžala.«

Vrgli so ji vrv. Zavezala se je okrog pasu, se spustila v vodo. Ko so jo potegnili iz vode, so opazili, da drži košare. Pogledala je naprej jajca, nato rešitelje: »Čela so! Litro zamertate«, je nato potihoma pristavila. Počasi se je premočena spravila na oslička ter še dolgo potem momljala sama s seboj: »Samo, da so jajca celaa.«

Ko sem zbiral to pozabljeno zgodbo, mi je bilo v srcu težko ob spominu na mnogo takih non, ki dan za dnem hodijo v notranjost Istre po borih par jajc, za malenkostni zaslužek. Mislim sem na prejšnja leta, na skrbi naših mater, na huda razočaranja, na tiste noči v budnosti prečute, in sem si dejal, da je grenko biti čmetovalec na tej naši, pusti istrski zemlji. Ko sem legel, se mi je zazdelo, da vidim tik pred seboj nešteto non Moledok, kako se počasi pomikajo v neznano smer s košaro jajc na glavi. V dremavici se mi je zazdelo, da je stopila pred menoj ena, videl sem njene oči, njen rahel nasmeh ter slišal njen glas, ko je dejal: »Ne skrbi, sine, naša zemlja bo dovolj kruha obrodila za vse!«

Prelece Ludyk

Zaključek sezone ljudskega gledališča v Kopru

(Norman Krasna: Draga Ruth)

Za motto razmišljanj, ki bi si jih človek želel privoščiti o našem koprskem teatru, bi vzel tale stavek znamenitega gledališkega teoretika in režiserja Stanislavskega:

»V gledališče ne prihajate z umazanimi čevlji. Blato, prah otrepite pri vstopu, galoše odložite v predsobi — skupno z vsemi malimi skrbmi, prepri, nevšečnostmi, ki grenijo življenje in odtegujejo pozornost od umetniškega dela.«

Kje je odgovor na vprašanje, zakaj doživljajo na primer igralci tržaškega slovenskega gledališča s svojimi uprizoritvami po okoliških vaseh Trsta aplavz pri odprti sceni, medtem ko se kaj takega v Kopru menda še ni primerilo?

Ali, kako je to, da je naše mesto Koper z vsemi svojimi »meščani« in njihovim visokim jasnim mnenjem o sebi, kar se tiče kulture, v zapovrstnem redu na lestvici obiskovalcev predstav glede na število prebivalcev — na zadnjem mestu? Evo te lestvice, kakor jo navaja zadnja številka gledališke lista: na prvem mestu so Bertoki, nato slede Sv. Anton, Korte, Osp, Skofije, Marežice, Krkavče, Nova vas, Raven, Smarje, Sečovje, Piran, Dekani, Portorož, Ankarani, Izola — in sedemnajsti v vrsti je Koper!

Ta pregled obiskovalcev pove dovolj. Kaže nam, da ima naš kmet pravičen, zdrav odnos do gledališke umetnosti, da razume celo težje stvari, ki ga privabljajo, da dve uri gleda na odru drug svet, da se s pomočjo igralcev preda svoji lastni domišljiji ter bogati na ta na-

Občinstvo šele, skupaj z igralci na odru, s kontaktom, s predano pazljivostjo, s sodelovanjem — z vzkliki, smehom, ploskanjem tvori gledališče in daje pogoje za resnične umetniške stvaritve, ki niso le privilegij kulturnih središč. Vsak duševno nedeformiran človek ima smisel za dojemanje resnične umetnosti. O tem ne more biti dvoma.

V že omenjenem gledališkem listu se V. O. pritožuje nad sila težkimi pogoji, v katerih mora delati gledališče. Pomanjkanje režiserjev in nezadostno število dobrih igralcev zelo moreče vpliva na organski razvoj tega našega mladega, toda izredno prizadevnega gledališkega centra. Za prihodnjo sezono se ne obetajo nič boljše perspektive. Mi bi nemara svetovali gledališču, naj skuša samo ustvariti svoj igralski kader s pritegovanjem mladih, talentiranih, čeprav gledališko nešolanih ljudi. Prepričani smo, da se tudi med mladino da najti toliko nesebičnosti in predanosti delu za skupnost, kolikor je zahteva prizadevanje v težkem, a tudi izredno lepem poklicu gledališkega igralca.

★

Kot zadnjo, osmo premiero smo gledali prejšnji teden komedijo sodobnega ameriškega pisatelja in filmskega delavca Normana Krasne »Draga Ruth«. Veseloigra ni posebno zahtevna, ima pa nekaj lepih in učinkovitih prizorov. Vsa stvar se suče okrog pubertetnice, ki hoče v skladu z ameriškim tempom življenja prehiteti svoj razvoj. V imenu svoje sestre Ruth piše vojakom na fronto spodbudna pisma.

ki bo gledalcem ostala v spominu. Sodnikovo ženo Edith nam je z vso svojo odrsko prakso podala Majda Skrbniškova — nekoliko zadržano, odpuščajočo mater, ki ne sili v ospredje, a s svojim prizanašajočim nasmeškom vseskozi spremlja dogajanje in mu daje svoj pečat.

Ruthinega zaročenca je kot gost igral član Slovenskega narodnega gledališča v Trstu Joško Lukeš. Prikazal nam je dovršeno figuro filistra in se skušal s svojo igralsko rutino prilagoditi soigralcem.

Kot poročnik Seawright je nastopil Janez Klasinc ter s svojo mladeniško prikupnostjo ustvaril dokaj do-

(Nadaljevanje na 11. strani)

Gostovanje Administrativne šole iz Ljubljane

Dijakinje — 65 po številu dvoletne Administrativne šole iz Ljubljane pod vodstvom svojega ravnatelja Christofa Draga že nekaj časa prirejajo po naših krajih »večere v narodnih slikah«, kakor oni to imenujejo. Doslej so nastopili: v Portorožu, Izoli, Piranu, v Bujah, Umagu in Kopru. Predvidevajo pa še nastopiti v Poreču, Rovinju in morda v Pulju in Opatiji.

Prizadevne dijakinje so finančno podprli Izvršni svet za prosveto pri MLO Ljubljana ter tukajšnji okrajni svet za prosveto in Istrska banka.

S svojim programom hoče šola ne samo pokazati, kako je pri njih kulturno udejstvovanje živahno, temveč je svoje gostovanje usmerila na Primorsko tudi iz propagandno nacionalnih razlogov. Spored je namreč več del folklorne pobarvan. Videli smo na priliko prizor z narodnimi nošami po Prešernovem »Povodnem možu«, dalje »Veseli večer na vasi«, solo pevke točke in deklinski zbor poje narodne pesmi. Razen tega skupina prikazuje baletne prizore, kot so: Sanjarjenje, Kitajski ples, Valček z obroči itd.

Administrativna šola vzgaja kvalificiran kader za policije, kot so: pisarniški referenti, strojeopisne, stenografije, stenodaklografe, osebne tajnice pri vodilnih službenih itd. Šola je naslednica dvorazredne rgovske šole iz Christofovega zavoda »eravno letos slavi 50-letnico vsajega obstoja. Pogoj za vpis je najmanj dovršena nižja srednja šola. Sprejemni izpit imajo kandidati iz slovenščine, računstva in zemljepisa. Letos je končalo šolo 52 absolventov, ki so že vsi razporejeni po svojih službenih mestih. Ponudb za sprejem v službo je prejela šola letos 80.

Zbornik za književnost in kulturo. — Koper, pomlad 1954, uredniški odbor: Zorko Jelinič, Ferruccio Jakomin, Stojan Plesničar, Marjan Breclj, Odgovorni urednik Srečko Vilhar, Uredništvo: Zveza prosvetnih društev Koper, Čekovni račun: 657-T-170. Tel. št. 93. Tiska tiskarna Jadran v Kopru. Cena 100 din. za izvod.

Doslej nisem pisal ne literarnih ocen ne literarnih književnih poročil. Da sem se odločil napisati nekaj vrstic o zborniku »Bori«, ki so ga izdali mladi, doslej komaj komu po imenu poznani, večinoma koprski literati, je vzrok ta, da me je prav ta zbornik navdal s posebnim veseljem. To bo razumel vsak, ki ve, kako zelo dolgo je naša slovenska Istra bila pogreznjena v skoraj popolni molk kar se lepe besede tiče, zaradi neugodnih pogojev, ki so pač vsakemu znani. Tudi naše kulturno središče v Ljubljani je živelo v nekaki domnevi, da je ta zemlja za ustvarjanje lepote in življenjske resničnosti mrtva, ali vsaj neplodna. Bilo je pričakovati, da bo na tem terenu po osvoboditvi začelo vseprek kipeti, saj je bila ta zemlja v času osvobodilnih bojev nadvse živa in aktivna.

Porod kakršnekoli umetnosti pa ni taka stvar, ki bi zrasla hitro kot lan. Umetnost, ki naj postane trdna, rase počasi kot hrast. Tisoč raznih silnic igra pri tem svojo vlogo in zase sem bil prepričan, da se bo začelo takrat, ko bodo prvi maturanti Kopra zapustili osmo, pa tudi maturanti drugih srednjih šol po Primorju. Prej alj slej se bo zgodilo, sem mislil, saj zemlja sama je nabita z najraznovrstnejšim življenjem, s stoterimi problemi, s tisočimi nalogami. Nekateri so menili, da bi se to moralo zgoditi že poprej, drugi so mislili, da je za tako delo še dosti prezgodaj. Uredništvo

BORI

sami »Borova« pravi v uvodu med drugim: Taki kakršni hočejo biti (Bori), ne morejo veljati za prenaprjeno delo; ne prihajajo prezgodaj, ampak z veliko in nenadomestljivo zamudo. Prenajljeno, tako bi lahko rekli o literarni publikaciji v najstrožjem pomenu besede, za katero resnično ne vidimo še vseh pogojev, čeprav ne tajimo, da dostikrat sanjarimo o nji. A če so »Bori« kljub temu preskromno ali celo slabo delo, nam ostane še vedno prijetna zavest, da smo začeli in postavili osnovo, na katero bo mogoče položiti kaj večjega in težjega.

Tako uredništvo. Jaz menim, da ne prihajajo z zamudo, niti ne prezgodaj, ampak prav tedaj, ko se je življenje Primorske toliko dvignilo, da je mogoče napraviti prve korake, če ne štemem prispevkov, ki so izhajali v Slov. Jadranu. Pri tem seveda mislim samo na najmlajšo generacijo, kajti starejši primorski književniki so bili preobremenjeni z delom in nalogami na pre mnogih drugih terenih, iz same Istre pa ni bilo takorekoč nobenega.

»Bori« niso »celo slabo delo« ali »preskromno«. Taki so, kot jih more trenutno ustvarjati življenje, ki se tam na novo poraja. Zato mislim, da niso še dani pogoji za redno mesečno revijo za Istro ali celo za Slovensko Primorje samo, ker ni zato še dovolj ustvarjalnih moči in ker ni pričakovati, da bi mogla revija dobiti toliko naročnikov, da bi se mogla sama vzdrževati. Zato bi bila potrebna bogata subvencija. Je pa prišel čas, da izda mladina od časa do časa svoj zbornik, ki bi se polagoma in končno na trdnih temeljih razvil v redno revijo. Sicer bi bila taka revija res mogoča tudi sedaj, toda to le pod pogojem subvencije in če bi priskočili na pomoč tudi starejši, ne samo literati, ampak tudi razni prosvetni delavci vsega Primorja.

Brez starejših tudi v tem zborniku ni, saj se srečamo v njem s tehničnimi članki R. Savnika: »Slovensko Primorje v domači in tuji znanosti«, Srečka Vilhara: »Naloga, ki nas čaka«, Zorka Jeliniča: »Moja srečanja s Kosovelom«. Te članke bo rad prebral vsak, ki se zanima za našo kulturo. T. Pavšič nas seznaja z delom Gledališča Slovenskega Primorja. Stojan Plesničar piše svoje misli o abstraktnosti v umetnosti in so me te misli zelo presenetile zaradi globokega poznanja silnic, ki trajo umetnika v abstraktno ustvarjanje, ki se nam sčasoma ne bo zdelo več abstraktno, saj izvira iz živih globin. Pa imamo v zborniku še članek Janeza Mesesnela, o slikarju in grafiku Riku Debenjaku A. Štrdičovo razpravo o »Pesmi« Oskaria Daviča, Milana Dolgana razpravo o Bevkovem »Tončku«.

Z dvomom sem se lotil, branja proze, a me je Lokarjeva novela »Pomlad« prijetno presenetila, saj je pisatelj zmožen prodirati v najbolj skrite in najfinejšie nianse človeške duševnosti, ni nikjer nobrekel, dasi v snovi nekoliko neenakomeren in razmetan. Prav tako me je presenetil odlomek iz povesti Irme Kacinove: »Brez krivde krivaa«, v kateri podaja partizansko snov s svojsoko barvo in na svojski način, boljše kot marsikdo drugi, ki se je lotil take snovi. Tudi Rade Jeliničeve »Ura« se prijetno čita, dasi je bolj razmišljujoča kot pripovedna. Teh stvari še ne moremo šteti med literarne bisere, vendar dajo slutiti zrodke bodočih večjih del.

Potem imamo v zborniku nekaj pesmi Lojzeta Kanteta, F. Jakomina, Alojza Kočjančiča, Alojza Štradjota, Mirka Vedrinjaka in Marjana Breclja. Pesmi nas ne presenetijo s čim posebno novim, razen da imajo nekatere svoj posebni krajevni nadih. Je še dosti formalnih hib v njih, pa naj se to tiče prostega ali rimevanja verzov; zapazimo celo zastopavanje pridevnikov, neenakomernost in nedoslednost, vendar niso te pesmi prazne, banalne ali iz zgolj sentimentalnosti porojene. Živo so pisane, a še nikakor ne dosegajo mlajših ljubljanskih mojstrov Menarda, Kovčica, Zlobca in nekaterih drugih. So to prvi, plašni

(Nadaljevanje na 11. strani)

Prizor iz tretjega dejanja veseloigre »Draga Ruth«

čin svet svojih predstav in svojega znanja. To je že stara resnica na Slovenskem, da je kmet tisti, ki hvarji pravi smisel za vsakršno umetniško prizadevanje. Pri marsikaterem našem preprostem človeku bi našli bogato knjižnico sicer brošuranih, morda strganih in mastnih zvezkov, ki pa pričajo prav s takim svojim stanjem o veliki ljubezni do branja. Medtem pa bi v naših »meščanskih« stanovanjih na žalost zelo pogosto ne mogli najti tistega koticika, kjer se spravljajo knjige in ki se imenuje knjižna polica.

Prav isto je z gledališčem. Naš kmet in delavec si po težkem delu znata zvečer privoščiti kulturno zabavo. Brez vsakih učenih razlag, da je to potrebno, pušča naš preprosti obiskovalec svoje »čevlje« in »galoše« zunaj, to se pravi, v prostor, kjer se prikazuje igra, stopa prost vseh vez, ki so ga obremenjevale čez dan, pusti zunaj vse svoje skrbi in težave, pozabi na vse in se popolnoma preda dogajanju na odru. Kaj je bolj preprosto kakor to? In kaj je bolj pravilno? Le na ta način lahko opravi gledališče svojo pomembno funkcijo v preobrazbi človeka in v osterenju njegovega estetskega okusa. Če nismo zmožni, da bi za kratek čas skočili iz kože in se neovirano predali volji igralcev, misleč, da moramo tudi v »hiši« (kakor pravijo ponekod gledališču) ohraniti dostojanstvo svoje domišljivosti in družabnih ter drugih predsodkov, potem ni mogoče, da bi imeli svoje gledališče. V takem okolju namreč ne more uspevati niti gledališka niti kakršna koli druga umetnost.

Ko se vojaki vračajo na dopust in se skušajo približati neznani znanosti, se začne seveda zapletljaj, ki zbujajo smeh zaradi komičnih situacij, v katere zabrede cela družina Wilkinsova. Zaroča in slovo in spet zaroča ter poroka, vse se vrtil pred našimi očmi s filmsko brzino, ki jo ustvarjajo mladi, življenja željni vojaški piloti. Dobrodušen smeh in srečno razvozlanje pa končno spravita vse v najlepši red.

V bistvu je »Draga Ruth« malo-meščanska igra brez posebne vsebinske vrednosti. V času svojega nastanka je imela morda nalogo vzbujati v ameriških državljanih zavest potrebe pomoči vojakom na fronti. Danes nam ne more nuditi drugega kot nekaj pristranskega smeha — če so igralci uspeli s svojim delom.

Useh igre je bil nedvomen, čeprav bi lahko bil še večji glede na sposobnosti nekaterih igralcev. Tu je spet krivda pri občinstvu, ki s svojim sodelovanjem ne podpira igralcev na odru ter tako ne ruši pregrade med seboj in odrom.

Sodnika Wilkina je igral Ernest Zega s primernim taktom, ki ga zahteva njegov položaj v družbi, in dobrodušnostjo družinskega poglavarja, ki mora krotiti dve hčerki: eno, ki si išče življenjskega tovariša, in drugo, ki ji komaj odganja krila pa že frli po svojih potih: Ruth in Mirjam. V vlogi prve smo gledali Margo Filčev, ki je s svojim temperamentom odgovarjala ljubimki — morda mestoma še premalo žensko prevečevano in zvito. Mirjam Brede Urbičeve pa je bila s svojo naivno nezodrelostjo ter pristranostjo mikavna podoba,

I. festival domačih filmov-Pulj1954

Neopazno, brez hrupa in reklame raste proizvodnja domačih filmov. Iz skromnih začetkov se je razvila industrija, ki nam daje vsako leto več umetniških filmov. In prišel je čas, ko naših filmov ni treba več opravičevati z začetniškimi slabostmi, ampak jih mirno lahko postavimo ob stran stvaritvam tujih produkcij. Zato je bil letos organiziran prvi festival domačih filmov, s katerimi bomo pregledali svoje moči in jih hkrati pokazali svetu. Odslej bo tak festival vsako leto in bodo najboljši filmi nagrajeni.

Letos se je predstavil Triglav film z »Vesno«, UFUS je pokazal »Poslednji most«, Jadran film iz Zagreba »Koncert«, Bosna in Avala film pa sta prišla na festival vsak kar z dvema filmoma: prvi s »Hišo na obali«, in »Stojanom Mutikaš«, drugi pa z »Anikinimi časi« in partizansko zgodbo »Daleč je sonce«.

»Vesno« vsa naša publika dobro pozna. Prav tako so menda vsi slišali za film »Poslednji most«, če ne zaradi čudne afere, ki je nastala, ko je bil film dovršen in so mu očitali, da kaže Nence v dobri luči, o partizanih pa govori kot o nekakih razbojnikih in se je končno izkazalo, da vse to ni res, drugič je pa film zaslovel, ko je glavna igralka Maria Schell dobila za svojo vlogo v tem filmu na festivalu v Canesu prvo nagrado. V naši rubriki smo tudi že govorili o »Stojanu Mutikašu« in o »Koncertu«. Zato se bomo danes zadržali le pri ostalih filmih.

»Hiša na obali« je zgodba o materi in hčerki, ko obe ljubita istega moža. Dogaja se v neposredni okolici Dubrovnika. Glavno vlogo igra Nadja Poderegin, nad katero so bili Nemci silno navdušeni in ji takoj ponudili angažma za igranje v nemških filmih. Nadja je študentka roma-

nistike in so jo proglasili za »jugoslovansko Silvano Mangano«.

Daleč je sonce« je film po istoimenskem Čosičevem romanu. Roman je imel velik uspeh in je eden najboljših del iz dobe NOB, film pa ga ne dosega. Značilna je zgodba po tem, da ne opisuje dobe v celoti, ampak je le nekaka kronika majhne skupine partizanov, ki se prebijajo skozi dobre in slabe čase. Filmski verziji romana očita, da je preveč dokumentarna.

»Anikinimi časi« so prav tako napravljeni po literarni predlogi. To je svobodna predelava novele Ive Andrića z istim naslovom. Je pa mračna psihološka zgodba, o fantu, ki pian naleti na žensko in z njo doživi vse, kar si je prej predstavljal le v fantaziji, hkrati pa se mu ženska zastudi in se tega ne more znebiti niti potem, ko se prvič resnično zaljubi v Aniko. Bolna fantazija ga privede do tega, da hoče Aniko ubiti, ko pa pride s tem namenom na njen dom, jo najde mrtvo, žrtev nekoga drugega. Okolje zgodbi je Bosna pred kakimi sto leti. V filmu nastopajo samo mladi, mladi igralci, ki so baje pokazali dobro igro.

Festival ima zelo dober uspeh, saj ga je že v prvih dneh obiskalo preko 40 tisoč obiskovalcev, med njimi mnogo tujcev, ki so takoj dali predloge za zamenjavo naših filmov s tujimi. Največ obiska je imela »Vesna«, s katero so festival otvorili.

Upajmo, da bomo vse te filme lahko gledali tudi mi, hkrati pa želimo, da bi Globus film postal nekoliko manj mačehovsko z domačimi filmi, saj jih vse vidimo zelo pozno in jim je večkrat odmerjen en sam dan predvajanja, čeprav dobi kak »Ljubimec iz Orleana« tudi po tri dni.

SKOMINE

(Češka pravljica)

»Kaj pa nam bo gospod Prašil povedal novega,« je vprašal očka v nedeljo dopoldne, pozdravljajoč dragega gosta. Vsi otroci, Jaro, Vojteh, Lidunka in Martica so obstopili gospoda Prašila. Nič na svetu niso tako radi poslušali, kot njegova vesela pripovedovanja.

»Ne vem, ne vem,« se je zasmeljal gospod Prašil, »če vas potem ne bo prišlo, da bi jo pobrisali v deželo, o kateri vam hočem danes pripovedovati. Imenuje se »Skomine« ki je od vseh strani obdana s tako visoko ogrado iz rižev kaše, kakršna je najvišja gora na svetu.

»Jej, jej,« se je začudil Jaro. »Vi ste tam bili? Kako ste prišli tja?«

»Dečko, to je težka stvar. Kdor hoče v Skomine, se mora pregrizti skozi to kašo. Tudi jaz sem se tja pregrizel, pa se me nato od tam spodili. Zakaj, vam bom povedal pozneje. Tista dežela je kot raj.«

»Stene in vrata so iz medenjaka, stropi in strehe iz svinjske pečene in raznih nakipkov. Pred vsako hišo stoji plot iz samih hrenovk, klobas in jetrnice. V vodnjakih izvirajo, namesto vode samo tokajska, šampanjska in druga sladka vina. Čim se človek skloni k studencu, mu že začne teči vino naravnost v usta. Na brezah, vrhah in na jelšah ob potoku, rastejo sveže pečeni rogličji, kolači in preste, zopet v potokih teče sladko mleko, pecivo z drevja pada naravnost vani, da bi

biš tam za petak. Le da tam nikomur ni treba nič kupovati, ker si vse lahko preskrbi zastoj. V gozdovih više na drevesih suknjiči, plašči, spodnje hlače, telovniki. Če potrebuje kdo kaj novega, gre v gozd in otrese drevo.«

»Nekoliko dalje visijo zopet ženske obleke in plašči iz atlasa, žameta in svile. Namesto trave valove pod drevesi pentlje in čipke; namesto brinja rastejo biseri, namesto brusnic koralde, namesto gob zlate igle in prstani. Čevlji in čevljički rastejo povsod ob cestah, in kdor si jih želi, mu zlezejo sami na noge.

Sončniki plavajo ljudem sami nad glavami. Sami se po potrebi odpirajo in zapirajo. Vsaka meja je pokrita s samorastlimi pernicami, in kakor so pri nas ob cestah kopice gramoza, tako so tam povsod gugalni stoli.«

»Kaj, ali so tam ljudje tako zaspali in leni?« se je začudila Martica.

»Seveda,« jo je poučil gospod Prašil, »to je njihova največja občanska čednost. Za vsako uro spanja dobijo Skominec cekin, za vsako zehanje tolar. Kdor bi hotel kaj dela-

ti, bi moral plačati kazen.«

»Oho!« je vzdihnil Vojteh. »Ali pa morajo tam otroci hoditi v šolo?«

»Kaj še, saj ne smejo hoditi,« se je grozil gospod Prašil; »v Skominih ne sme nihče nič znati. Kdor je najbolj neumen, tistega najbolj spoštujejo in se dokopije v najvišje urade. Če pa kdo kaj zna, ga spodečez mejo, kakor se je to zgodilo meni. Jaz, siromak, komaj sem se pregrizel skozi gore rižev kaše, sem se moral zopet prejesti nazaj. Kdor ni pošteno neumen, tam ne sme ostati in je bolje, da tja ne sili. Nu, tako otročki, kdo od vas bi hotel iti v tisto lepo in srečno deželo?«

Martica je gledala Jaro, Jaro Vojteha, Vojteh Lidunko, toda nihče ni črnil besede.

»To je vendar le šala, gospod Prašil,« je rekla naposled Martica.

»Oho, šala!« se je branil gospod

Prašil; »v dokaz tega, da je ta dežela res nekje, prinašam Martici tale zasluzek.« In je vzel iz torbe vrečko fig in drugih sladkarij.

V tem pa je zazvenel mamin glas: »K obedu!«

»Naprej v Skomine!« je zaklical Jaro in odkorakal v jedilnico.

In res, nobenemu Skomincu ni obed nikdar tako teknil kot tokrat to nedeljo temu drobižu.

Kako ustrojimo kožo na krzno

Težko bi vam naštel vse ljudi, ki so me vpraševali, kako bi se kar najbolj enostavno ustrojila na krzno kožo ovce, lisice, polha, zajcev in drugih živali. Naloga je na videz težka in prenekaterega spravlja v skrb.

Sušenje surove kože je odveč, brez smisla. Kože namreč sušijo le zato, da lahko počakajo na predelavo. V tovarnah, kamor pridejo suhe kože na predelavo, morajo te zopet spraviti v tako stanje, da so videti, kot da bi bile pravkar odrte z zaklane živali. Zato jih morajo odmakati v hladni vodi. Odmakanje kož traja od enega do šest dni, kar je odvisno od debeline kože in od načina konserviranja. Prav dobro veste, da poleti meso ne smemo puščati, da čaka dan ali dva, ker se lahko pokvari. Koža je prav tako kot meso iz beljakovin in zato podvržena gnitju. Če jo hočemo posušiti, bo sušenje trajalo več dni. Prav toliko časa pa je koža v nevarnosti, da začne gniti. Če jo prehitro sušimo, se ne da enakomerno odmočiti.

Zato naj velja: kožo moramo takoj očistiti z mlačno milnico in krtačo in ostrgati vse ostanke mesa, masti, žil ter jo nato dobro splahniti v hladni vodi. Tako očiščeno kožo damo v sledečo raztopino, ki mora biti hladna.

Na liter vode v dvoliterskem loncu, ki ne sme biti nikjer okrušen, raztopimo 5 dkg belega galuna in 3 dkg soli. Beli galun (kalcijev aluminijev sulfat) dobite v trgovini s kemikalijami, ali pa vam ga morda celo odstopijo v bližnji tovarni usnja. Beli galun se počasi raztaplja in najbolje je, da postavite lonec s približno vol litra vode na štedilnik, da zavre, potem pa vsujete odrejeno množino belega galuna in med vrenjem mešate z leseno žlico, da se galun raztopi. Sedaj dodajte kuhinjsko sol. Ko se je vse raztopilo, tekočino odstavite in ohladite, potem pa dodajte toliko mrzle vode, da dobite liter raztopine.

V to raztopino dajte sedaj očiščeno kožo. Če je koža večja, potem pač vzamete več raztopine. Od časa do časa pomešajte, da pride tekočina do vseh delov kože. V raztopini naj ostane tanjša kožica dva dni, debelejša pa 4 do 5 dni. Nič hudega se ne bo zgodilo, če pozabite nanjo ali pa vas recimo ni bilo ves teden doma. Še bolj gotovi ste, da bo kožica ustrojena. Ko je sedaj strojenje končano, kože ne izpirajte, ampak jo rahlo ožmijte, potem pa z dlako proti deski pritrdite z risalnimi žbljički na staro desko.

Najprej pripnite glavo, nato rep, sledijo noge, trebušni del itd. Pazite, da bo koža enakomerno nategnjena in da bo imela lepo obliko. Tako jo sušite vsaj teden dni, pri tem pa ne bodite nestrpni in jo ne izpostavljajte vročini. Ko se koža suši, dobiva vsemogoče barve. To naj vas ne moti. Ko je sedaj koža ustrojena in dobro suha, jo je treba zmečkati. To dosežete naj-

enostavneje tako, da jo vlečete čez rob stola ali mize, podobno kot delajo risarji, ko ravna svoj papir ali risbe. Lahko jo mehčate tudi z mencanjem. Ko je koža enakomerno mehka in bela, jo lahko na notranji strani še obrusite s smirkovim papirjem, potem pa dobro skrtčite od glave proti repu, da tako odstranite izkristalizirane soli. Sedaj je kožica gotova in uporabna za krznarska dela.

Če hočete odstraniti oziroma omiliti marsikomu neprijeten duh po koži, ki se sicer sčasoma izgubi, potem kožo lahko naparfumirate, ali pa zrežite ostanke dišavega mila, ter raztopite v vodi, potem pa dodajte žlico namiznega olja ter ga dobro zmešajte z milnico, tako da dobite emulzijo olja v milnici. S staro krtačko nanesite to zmes na mesno stran kože, potem pa počakajte, da se vpije in posuši.

Kot vidite, prav preprosto in kar se da ceneno, lahko sami strojite kože.

Posta strica Mike

V prejšnji številki sem prosil vas oz. vaše tovariše učitelje, da mi sporočite, kdo so najboljši prodajalci Slovenskega Jadrana. Do zdaj sem dobil sporočilo samo iz Planine in Lokev pri Divači. Ker pa vem, da to niso edini kraji, kjer se naši pionirji trudijo za razširitev našega lista, prosim, da sporočite tudi drugi. Tako bomo pri izbiri otrok za obljubljeni taborjenje lahko naredili komu krivico. Zato vas vse lepo prosim, da mi te podatke takoj sporočite in če tovarišev učitelj ni več pri vas, ker so odšli na počitnice, storite to sami. Pričakujem vašega sporočila.

Prav tako se zelo malo oglašate o tistem, kar bi najraje vedeli: kaj in kako delajo vaše pionirske organizacije. No, če ob koncu šolskega leta niste imeli za to veliko časa, ker ste se tako pridno učili, vam prav rad oprostim. Se bomo pa zmenili za jesen, ko boste prišli sveži in spočiti zopet v šolske klopi in prišli za delo. Zdaj pa odgovore našim malim dopisnikom.

MODIC DRAGICA iz SV. TROJICE je držala besedo in opisala izlet pionirjev odreda »Martina Krpana« na Reko. Eden izmed malih pionirjev, Maček Franc, mi je baje poslal po morju za spomin svojo šolsko torbo, ki je žal do danes še nisem dobil, čeprav sem pridno hodil k morju oprezat, kdaj bo priplaval. Drugič bo bolje, ljubi moj Franc, da pošleš spominček po pošti in ne po morju, ki ni preveč zanesljivo, kakor si se lahko sam prepričal. Spis o izletu bom objavil posebej. Pa še nekdo iz Sv. Trojice se je oglašil. Tudi ta je naš stari znanec, saj se vsi spominjate MRAMOR MARJANA. Marjan je napisal sicer kratko pismo, toda v njem je polno novic: bili so na izletu na Reki, gostovali so v Postojni, ta-

Naše šolske klopi

Slišalo se bo kot pravljica in vendar je resnica, resnica o naših klopah. Takoj vam bom povedala!

Nekoč je bil dober mizar. Naredil je lepe šolske klopi, ki so jih dali v učilnico pri Sv. Vidu. Učilnico so pravkar popravili in prenovili, zato so naročili tudi nove klopi, da bo šola lepa in prijetna. Učenci so bili zelo zadovoljni. Prej so bile v učilnici stare, grde klopi, ki so jih bili učenci tako naveličani, da so jih vrgli v grmovje, takoj ko so dobili nove. Pozneje so pozabili, da bi jih vrgli na ogenj in tako so klo-

Zdaj pa še nekaj o naši šoli, kar ni v zvezi s klopami. Imamo samo eno šolsko sobo, otrok pa nas je 34. Spomladi, ko je postalo toplo, bi radi telovadili, pa nismo imeli kje. Če gremo na cesto se hudujejo soferji, če gremo na travnike pa kmetje. Če smo v šoli, se v spodnjih prostorih pritožujemo, da preveč ropotamo in če gremo skozi hodnik, pravijo, da morajo vedno ribati. Tako res ne vemo, kako naj si pomagamo.

Mogoče se boste smejali, ko boste tole brali. Toda take težave imamo pionirji v Cajnarjih. In če kdo od vas ve za kakšne klopi, naj nam sporoči. Prišli jih bomo iskat!

Napisala BEČAJ JOŽICA
iz CAJNARJEV

MARIJAN BRECELJ:

Mak, plavica in pšenica

Ošaben žarel je mak sredi žita, ponosno je kvišku dvigal glavó, ponižno cvetele so modre plavice, smehljalo se v soncu jim lice modró.

V jutru so rano prišle žanjice, hvalile pšenice so klasje zlató,

Pozabile niso na nežne plavice, na makovo so pozabile glavó.

Ali poznate Slavino?

Slavina leži sredi pivške pokrajine. Od vseh strani jo obdajajo hribi, do nje pa pridete po ravnini z vseh strani. Takoj za našimi vrtovi pa so hribi, od katerih je najbolj znan Tabor, kjer so razvaline starega gradu. Z vrha Tabora je zelo lep razgled tja do Nanosa, Postojne in Javornika ter Snežnika. Drugi znan vrh se imenuje Gradišče. V notranjosti so naši ostanke naših prednikov, ki so padli v bojih s Turki. Pod Gradiščem žubori potok, iz katerega izvira v ponikalnico Pivko. Tak je naš kraj, naša vasica Slavina.

Napisala ŠORC ALBINA
iz SLAVINE

rale, Morska skala, Morska zvezda, Morski volkovi (brrr... ti morajo biti strašni), Delfini, Črni jastrebi in Biserne školjke (te so pa menda prav ljubke). Lepa in strašna imena ste si našli in v tistem vašem lokalu mora biti prav lepo in prijetno, kakor lahko presodim po sliki. Moral si ga bom pobliže ogledati. Kakor sem obljubil, spis objavim prihodnjik.

Naša znanka MLJAC MARTA iz LOKEV pri Divači se sicer že dolgo ni nič oglašila, toda zdaj piše, da še vedno pridno prodaja in bere Slovenski Jadrán, najraje tisti kotiček, kjer se stric Miha pogovarja s pionirji. Saj se tudi stric Miha rad pogovarja z vami in zato je vesel prav vsakega pisemca. Tvoj spis o Krasu mi je všeč, ljuba moja Marta, in kmalu ga bom objavil. Upam, da se boš zdaj, ko so počitnice večkrat oglašila, saj pišeš, da si imela do zdaj veliko učenja.

Prav lepe pozdrave in prijetno počitnice želi vam stric Miha
RESITVE UGANKE IZ PREJŠNJE
ŠTEVILKE: cvetlica in čebela, krt, rak.

Narisala UMER MARČELA
iz MAREZIG

pi v grmovju čakale na nadaljnjo usodo.

Prav takrat pa so bili v cajnarški šoli brez klopi. Spomnili so se, da so nekoč ležale neke klopi v grmovju in šli so jih iskat. Toda že prej so si jih sposodili na Kruščah, kjer so jih imeli tri leta. Tako je dobila tudi šola v Cajnarjih šolske klopi. Na njih je vrezanih mnogo imen otrok iz Sv. Vida, iz Krušč, iz Cajnarjev, mnoge generacije. Tako sedaj veste vsi, kakšne klopi imamo v Cajnarjih!

Toda to še ni vse. Lepega dne so se klopi vdrlje in podpreti smo jih morali s poleni na vseh koncih in krajih, da smo lahko sedeli. Tudi črnilnikov nimamo v teh naših klopah, tako se nam črnilo vsak dan polije in domov gremo vedno vsi popackani. Komaj se umijemo z vodo in milom.

borit pa »redo k Muri. To se godi pionirjem pri Sv. Trojici, kaj ljubi moji? Upam, da pri tolikih dobrotah ne boste pozabili na strica v Kopru in se boste večkrat oglašili. Marjan je pismu priložil tudi risbo, ki jo bom objavil.

Lepe pozdrave in koš poljubčkov mi pošilja LASIČ BOŽENA iz KOPRA. Napisala je lep spis o tabornem ognju in objavil ga bom že prihodnjik, skupaj s sliko naših pridnih koprskih tabornikov. Kajti vedeti morate, da so naši »Srebrni galebi« zelo pridni in delavni. Uredili so si lep lokal in zdaj se pripravljajo na taborjenje ob Bohinjskem jezeru. Naši »Srebrni galebi« imajo tudi več vodov. Imenujejo se: Rdeče ko-

Pionirji iz Šembij pri dopoldanski malici

Delo žena zadružnic na Tolminskem

V Tolminu je bil redni letni občinski zbor Zveze žena zadružnic pri Okrajni zadružni zvezi. Zbora se je udeležilo 90% žena zadružnic vseh KZ. Letno poročilo je podala predsednica Šavli Marija-Tatjana iz Zatočina.

Trenutno je v okraju 45 KZ in KDZ, katerih žene so članice Okrajne zveze. Poleg zadrug kmetijskega značaja, sta še čipkarska zadruga v Idriji in krojaška zadruga v Tolminu, ki nista članici Okrajne zveze. Stanje članstva je 4270 zadružnikov, od tega 3023 moških in 1247 žensk. V splošni KZ imamo od skupnega števila kmetijskih gospodarstev vključenih v zadruga le 49.

Ko primerjamo te podatke, moramo upoštevati, da je naše osnovno delo še vedno vključevanje kmetov v zadruga, predvsem v občinah Tolmin in Kolanice. Vzporedno s tem so tudi žene premalo vključene v naše zadruga in temu primerno je tudi njihovo sodelovanje pri upravljanju v zadrugah. Imamo mnogo primerov, ko gospodarji potisnejo v zadruga ženo, sami pa ne postanejo člani. S tem hočejo zadostiti le formalnosti, kajti njihova zavest je še daleč od zadružne (primer v Starem selu).

Dobiček lanskega leta so zadruga v tolminskem okraju razdelile takole: za investicije, za obratna sredstva in rezervne sklade, za socialne in kulturno-prosvetne sklade ter za sklad za pospeševanje kmetijstva.

Poleg doseženih dobičkov in uspehov so žalostno poglavje v raznih zadrugah primanjkljaji, kar je največja krivda upravnih in nadzornih odborov. Pri tem lahko žene največ pomagajo. Saj se te vrste kriminala dogaja v glavnem v zadružnih trgovinah, kjer je žena malo manj kot vsak dan in vidi marsikaj napačnega, na kar lahko opozarja in vpliva.

Skupno imajo zadruga 422 raznih gospodarskih odsekov, od tega 66 mlekarstvih, 62 trgovin, 57 gostiln, 26 hranilnih odsekov, 28 živinorejskih odborov in 11 sadjarskih, poleg tega pa precej obrtnih odsekov.

Največje preglavice dela našemu kmetijskemu odseku vprašanje naše mlekarstvo-sirarske proizvodnje. Zadružni zvezi in ostalim okrajnim forumom je uspelo, da so v Kobariču dogradili večjo in moderno sirarno. Zdaj pa se Okrajna zadružna zveza bori za kredite, da bi zgradili novo veliko mlekarstvo tudi v Tolminu, Idriji in Bovcu.

Lepe uspehe je imel tudi sadjarski odsek, saj jim je uspelo, da so na novo posadili 3000 sadik.

V upravnem odboru je bilo lani 13

žena zadružnic, v teku leta so imele 3 seje.

Kakor lahko na nekaterih področjih ugotovimo uspehe, tako opazimo, da so skipe slabo realizirali tam, kjer so bili vezani s finančnimi stroški, n. pr. razne sušilnice, pralnice, kopalnice, stroj za predenje volne itd. Samo v Drežnici predelajo letno 20 kvintalov volne, zato se žene že več let borijo, da bi prišle do predilnega stroja.

K aktivizaciji zadružnic so precej pripomogli razna predavanja in seminarji. Pri tem se je zlasti odlikovala Sp. Idrija, kjer so zadružnice pripomogle, da je začela s poukom kmetijska nadaljevalna šola. V Grahovem so imeli trimesečni tečaj o pridelovanju zelenjave. Tečaj je posečalo 30 žensk.

V diskusiji, ki je bila po referatu, so žene sprejele sklep, da se morajo še vzgajati v socialističnem duhu, seznanjati se z našimi uredbami in zakoni ter prav posebno skrb posvečati vzgoji kmečke mladine, ki naj se vključuje v kmetijske nadaljevalne šole.

Žene morajo tudi skrbeti za čim večjo proizvodnjo mlečnih izdelkov, ker je to skoraj edini dohodek tolminskih kmetov. Vplivati morajo tudi na dejavnost predilnih odse-

kov. Izdaten vir dohodkov bi bila tudi reja drobnih živali in perutnine, za kar so na Tolminskem vsi pogoji. Zdaj pride na vsakega prebivalca v tolminskem okraju samo ena kokoš. Ker se morajo vsa naša središča preskrbovati z zelenjavo iz Gorice, bi lahko žene zadružnice pridelale zelenjavo tudi za trg in ne samo za domačo potrebo.

Tudi čipkarice iz Idrije (v zadruzi jih je okoli 2000) imajo težave. Za svoje delo so zelo slabo plačane, saj dobijo komaj 7 din na uro. To pa zato, ker dajejo svoje polizdelke Domu v Ljubljano. Mnogo več bi zaslužile, če bi polizdelke samo zgotovile in vnovčile.

To so naši uspehi in težave. Upamo, da bomo imeli to leto več uspehov in manj težav.

S. A.

Novi gospodinjski pripomočki

Na letošnjem britanskem industrijskem velesejmu, ki se je nedavno zaključil, so razstavili nad 100 novih gospodinjskih pripomočkov, od katerih večino so v začetku izdelovali zgolj za industrijsko uporabo. V to vrsto spadajo na primer rokavice, ki ne propuščajo olja, maščob in vrele vode, vrsta rokavice, ki so jih nedavno uvedli za gospodinje.

Drugi tak izdelek, ki izhaja iz industrije, in sicer avtomobilske industrije, je lak za pohištvo, ki je izdelan na bazi silikona. Ta lak, ki istočasno uničuje tudi vse kalci in bakterije, ne propušča vode ter je odporen

proti prahu in nesnagi.

Gospodinje je nadalje zlasti zanimala podolgovata ponev z izlebitvami, ki so jo izdelali na predlog neke gospodinje, ki je pisala o tej ponvi urednici ženske strani nekega angleškega časopisa. Prednost te ponve je, da ne sežge jedi, katero pečemo.

Razstavljena je bila tudi posebna ponev za cvrtje rib, ki ima to prednost, da zaščiti kuharico pred brizganjem olja med cvrtjem. Za to služi dvojni pokrov, ki zavaruje jed tudi pred prahom.

V isti razred koristnih gospodinjskih izdelkov, ki so vzlajali na velesejmu veliko pozornost, spada tudi posebna vrsta cunj iz nylona, podobnih kot so jih uporabljali člani britanske odprave na goro Everest.

Razstavljeni so bili nadalje tudi razni prvotni izdelki iz plastičnega materiala. Kot zadnja novost kuhinjskega posela pa so bili razstavljeni prti za jedilne mize z naravnimi cvetnicami, ki so tako preprosti, da ostanejo sveži in obdržijo svoj duh.

—O—

Kar lahko storite takoj, ne odlašajte na jutri! Tudi nikoli ne čakajte, da se vam nabere gora pranja, preden se lotite pranja. Tudi zlikajte ga, takoj ko je suho. Imeli boste prijeten občutek, da vas delo ne čaka.

—O—

Proračun denarnih izdatkov je pač najbolj boleča točka vsake gospodinje. Če vidite, da ne morete toliko trošiti za vsakdanje potrebe, postopajte zelo odločno. V začetku meseca kupite vse specializirane potrebščine, potem pa točno določite dnevni potrošek. Tega smete preveriti le v primeru, da ste prejšnji dan nekaj prihranili. Naučili se boste kuhati z manj denarja, obroki pa bodo prav tako okusni in hranljivi.

—O—

Če vas piči čebela, osa ali sršen, naterite boleče mesto z listi peteršilja in namažite z medom. Otekline ne bo, pa tudi bolečina bo majhna.

Naša kuhinja

OVČINA V KISLI JUHI

1 krožnik na debelo zrezanega krompirja sol, kis, poper, voda, kumina, razna jušna zelenjava, pol kg ovčine, 2 do 3 dkg moke.

V okisano vodo denemo narezan krompir, različno narezano jušno zelenjavo, peteršilj, zeleno, kolerabo, korenje itd. Vse skupaj še popopravimo, osolimo in odišavimo s kumino. Ko juha zavre, denemo vanjo na koščke zrezano ovčino. Juho zgotovimo po želji še z moko, ki jo razvrčljamo v majhni količini mrzle vode in nato prilijemo juhi.

RIBJI BRODET

1 kg sardel ali drugih morskih rib, 2 dl olja, 15 dkg čebule, paradižnikova kon-

serva (5 dkg) ali 5 do 6 dušenih in predlačenih svežih paradižnikov, sol poper, kis.

Čebulo na tanko zrežemo in jo prepražimo na vročem olju. Na prepraženo čebulo zložimo očistene in oprane sardele, večje ribe lahko zrežemo na kose. Ribam dodamo paradižnik, sol, poper, po okusu kisa. Dolijemo le toliko vode, da so ribe pokrite. Jed naj hitro zavre, nato pa naj se na robu kuhalne plošče počasi kuha. K brodetu serviramo polento, lahko pa tudi krompir ali testenine.

Ribe so v naši prehrani cenjeno živilo zaradi živalskih beljakovin, rudninskih snovi in vitaminov. Morali bi jih uporabljati, kadar koli imamo priliko. Priporočila jih tudi cena, ki je v primeri z drugim mesom razmeroma nizka.

GRAHOVA ENOLONČNICA

30 dkg zluščenega graha, en četrt kg mesa brez kosti, s kostmi nekoliko več,

Dva modela kopalnih oblek

pol kg krompirja, 10 dkg riža, precej zelenega peteršilja, malo česna, 1 žlica paradižnikove konzerve (poleti pa dva do trije sveži paradižniki), 4 dkg masti ali malo več olja, sol.

Na razbeljeno maščobo denemo na koščke zrezano meso in ga hitro opečemo po vseh straneh. Nato mu pridenemo prebran in opran grah ter sesekljan česen in vse skupaj najprej nekoliko pražimo, nato pa dušimo. Prilivamo le toliko vode, da se ne pripali. Ko je vse že na pol mehko, pridenemo na drobne kocke zrezan olupljen krompir, zalijemo z vodo, v kateri smo kuhali grahove luščine. Ko krompir vre že približno 10 minut, zakuhamo še prebran in opran riž, jed solimo, začnimo s paradižnikovo mezgo in s sekljanim zelenim peteršiljem. Če uporabljamo svež paradižnik, ga pridenemo jedi s krompirjem vred.

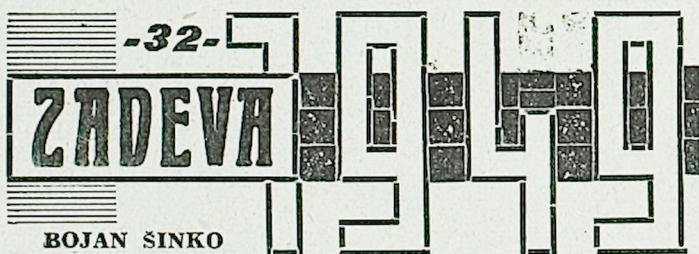
Jed je zelo okusna in tudi nasitna. Poleg damo še obilno mero zelene solate.

★

Oljnat madeže na tleh očistite s terpentinom. Če pa imate na obleki madež od mastne barve ali kolomaza, ga prav tako očistite s terpentinom, ki pa mora biti čist, kupljen v lekarni. Madež čistite s snažno sukneno krpicco.

Poletne oblekice za naše malčke. Blago naj bo preprosto in pralno.

Že Tasman in Cook sta spoznala, da se primitivni prebivalci Avstralije zelo nezaupljivi in sovražno razpoloženi do belcev, kajti niti nakit, niti kovnasti noži ali pisane tkanine niso »vžgale« pri teh visokih, slokih in za večino belcev celo grdihi ljudih.

Z nezaupanjem in skoraj z gnusom so odklanjali vse, kar je bilo njihovem razumu iz kamene dobe neznano ali nerazumljivo. Policijski podčastnik je pripovedoval o svojih težavah v občejanju z otroki avstralske divjine, ki jih beli in ostali priseljenci še niso izpodrinili iz brezmejnih predelov severne, severozahodne in osrednje Avstralije. Seveda je nekaj sto policistov na konjih kakor kaplja v morje v svojem stremeljenju, da zagotovijo zakonitost na površini, ki je večja kakor obe Nemčiji, Franciji in Italiji skupaj.

Do sto milj preteče v enem dnevu avstralski črnc, a tudi naslednjega dne še ne omaga in jih prevlači še petdeset. Na krajših progah je konj hitrejši, na daljših pa nikoli, ker mora nositi jezdeca in živila, sam pa potrebuje dolge ure, da se do silega naje. Domačin na begu je mnogo skromnejši in se mimogrede med tekom zadovolji z nekaj sadeži, drobno divjačino, koreninami ali kačami. Ponoči ne potrebuje nobenega taborišča in ni mu treba zjutraj iskati konjev po goščavi, ki se oddaljuje med iskanjem pašne tudi milje daleč. Njemu so dovolj za prenočišče gola tla, ali veja visoko na drevesu, kjer ga je v varstvu teme ni mogoče najti. Prav tako mu ni prav nič težko preplavati več milj široki morski rokav, v katerem mrgoli morskih psov,

kar ne uspe nobenemu belcu ali konju.

Avstralski črnc občuti znoj potečega se konja ali človeka ob ugodnem vetru mnogo prej, preden je sam opazen. Njegovi čuti so ostrejši od čutov divjih zverí. Zato ima že od nekdaj vsaka policijska postaja v avstralski divjini tudi ducat trackerjev, ali domačih stezosledcev, ki so se iz tega ali onega razloga priključili policiji in ki jih po pravici imenujemo oči, ušesa in nos avstralske konjeniške policije v divjini.

Naslednje jutro sta se njihovi poti ločili. Dr. Bloomsteedova družba je nadaljevala svoje potovanje proti severozahodu, policijski podčastnik s svojim črnim spremljevalcem — drugemu mu je med potjo pobrala tropska mrzlica — pa je odjedil naprej proti jugu. Bil je na sledi domačinu, ki je ukradel nekemu belemu živinorejcu več glav živine in mu hotel sežgati stanovanjsko poslopje.

Sled avtomobilskih koles in sonce na nebu sta bila razen rumene suhe trave izza zadnjega dezevoja edina spremljevalca dr. Bloomsteedove karavane. Nikjer ni bilo nobenega drevesa, grma ali vode. Motor njihovega avtomobila je enolično brnel vzdolž ceste, po kateri potuje že dolgo vrsto desetletij živina iz divjega severa in severozahoda Avstralije v obljude pokrajine jugovzhoda in juga, kakor jim je povedal prejšnjega dne policijski podčastnik.

Ko se je njihov avtomobil ustavil pred prvo črpalko, katere vetrnice so jih pozdravljale že daleč, je ropotanje motorja prestrašilo na stotine belih kakađujev, ki so se pozibavali v zraku kakor bleščeč oblak. Njihova pojava pa je bila prijetna le za oči, kajti vreščanje teh ptic so njihova ušesa težko prenašala.

Pod večer istega dne se ustavila motorizirana karavana dr. Bloomsteeda pred veliko živinorejsko farmo, ki je ležala nekako v mrtvem kotu med obema glavnima cestama iz pokrajine Northern Territory v Port Darwin ob Timorskem morju. Na farmi so jih sprejeli s samo po sebi umevno gostoljubnostjo divjine in povabili k večerji, ki ni bila slaba, kot so rade volje morali priznati: na raznju pečeni voliček.

Gostje so kmalu izvedeli, da je delo na farmi zadnje

dni v precejšnjem zastoju, ker je eden najboljših kavbojev — tudi Avstralija je dežela lassa — pri nekem pretepu na sosednji farmi izgubil življenje. Njegovega namestnika so lahko pričakovali šele v treh tednih, bil pa je čas največjega dela in nezaposlenih kavbojev ni bilo mogoče najti niti z lučjo pri belem dnevu.

Dr. Bloomsted ni imel seveda nobenih kavbojskih sposobnosti, drugačna pa je bila stvar z Ivanom, ki je že kot desetletni deček vihtel lasso v sedlu in pasel z ostalimi kavboji črede svojih staršev v Vermontu v ZDA. Farmarjev široki in od alkohola pordeli nos je menda zavohal Ivanove kavbojske sposobnosti in kmalu sta se sporazumela, da bo ljubimec lepe Dolores opravljal, do prihoda novega kavboja, njegovo delo na farmi. Tudi dr. Bloomsteedu je bila njuna pogodba všeč. Odločil se je namreč izkoristiti farmo kot izhodiščno točko za svoje znanstveno proučevanje vzrokov nekaterih epidemičnih bolezni. Dolores, ki je bila že do grla sita enoličnega in utrdljivega potovanja skozi divjino, naj bi mu pri njegovem delu pomagala.

Njihovo skupno potovanje je bilo torej pri kraju. Po opravljenem delu se je nameraval dr. Bloomsted vrniti v Sydney in prepustiti Ivana in Dolores njuni usodi v varstvu avstralske divjine, kjer ju pač niso mogli iskati agenti moskovske tajne službe, najmanj pa polkovnik NKVD Kudnjacev, ki je le za las utekel usodi svoje nekdanje črnolase tajnice in najožje sodelavke Agatje Semjonovne Popove ...

Farmer na širnem severu Avstralije, pri katerem je postal Ivan čez noč kavboj, oziroma stockman, je bil navzlic svoji nagnjenosti h kralju alkoholu krepka in spoštovanje vzbujajoča pojava. Daleč naokrog so ga cenili kot enega največjih mojstrov kretanja in šolanja divjih in poldivjih konj v jezdne živali. Ivan je na lastne oči videl, kako so mu konji, ki so jih pravkar prignali iz širne stepe, — po petnajstih minutah, ki jih je prebil z njimi v okroglem ograjenem prostoru —, sledili kakor krotki kužki.

Prizor je deloval nanj kakor v pravljici. Vrata okroglega in ograjenega prostora so se odprla in izstopil je orjaški

Zaključek sezone Ljudskega gledališča v Kopru

(Nadaljevanje z 8. strani)

vršen lik življenja prekipavajočega pilota in ljubimca. Njegovo sestro je igrala Dušica Urbičeva, morda nekoliko prepohevno in premalo ameriškansko. V vlogi narednika Vincenta Chucka smo videli Iva Pušnarja, mornarja Simmons je podal Evgen Frelj, zamorko Dorro pa Antonija Morijeva. V alternaciji Ruthinega zaročenca je nastopil tudi Igor Pelan.

Za zaključno predstavo koprškega gledališča smo igralcem lahko samo hvaležni. Režiser Joško Lukeš je skušal vskladiti posamezne vloge v celoto, kar mu je v dobršni meri uspelo. Največja odlika režije se mi zdi v neki fini zadržanosti nastopajočih, katero žal težko zasledimo pri predstavah koprškega teatra. Nevarnost pri podobnih komedijah je namreč v tem, da igralci zaidejo v skušnjava in vloge preveč karikirajo ter napravijo iz komedije burko. V »Dragi Ruth« je pozoren gledalec lahko vseskozi čutil taktno roko režiserja, ki je znal prislusniti utripu velikomestnega življenja v boljši hiši.

Naši domači režiserji bi se ravno ob takih režijah lahko marsičesa naučili.

Tudi scena Janeza Klasinca je bila kar primerna in okusna.

D. Ham

Bori

(Nadaljevanje z 8. strani)

koraki predobri za dijaško revijo, vendar še preslabotni za zbornik. Vendar je prav, da so natisnjene v njem, ker niso zlagane, niti narejene in ker je doživljeno vendarle pristno. Treba se je zavedati, da je mati, ki je dobila zdravega otroka, vseeno žalostna, če manjka temu otroku samo en prst. Živa, sodobna, umetniško polnovredna pesem je zelo težka stvar in nikjer ni tako lahko pogrešati kot pri ustvarjanju pesmi. Prevrčan sem pa, da se bo iz teh mladih ljudi sčasoma razvilo tudi v tem oziru nekaj, kar bo le rispevek naši celokupni slovenski pesniški kulturi.

Izd zbornika ni slabo dejanje, ampak dobro dejanje. Mladi avtorji se bodo laže ogledali v njem, kakor če bi delali samo za svoj predal, laže se bodo ob tem porazgovorili in presodili med seboj, obenem jim bo zbornik pobuda za nadaljnji razvoj in polet. Po dolgem času je tik ob našem Jadranu zabrle lučka in nihče drugi ne bo bolj vesel kot naše primorsko ljudstvo, če se bo ta lučka razgorela sčasoma v velik kres, ki bi svetil vsem mornarjem kulture, pa naj jadrajo po mirnem morju, pa tudi vsemu primorskemu ljudstvu.

B. Magajna

TRGOVSKO PODJETJE

»Moda« Izola

ČESTITA VSEM MNOŽIČNIM ORGANIZACIJAM IN PREBIVALSTVU IZOLE K OBČINSKEMU PRAZNIKU, KI GA PRAZNUJEMO 11. JULIJA

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

»PRIMORKA« IZOLA

ČESTITA VSEM SVOJIM POTROŠNIKOM IN PREBIVALCEM IZOLE K OBČINSKEMU PRAZNIKU 11. JULIJA.

TRGOVSKO PODJETJE

»Jadranka« Izola

čestita vsem svojim odjemalcem ter vsemu delovnemu ljudstvu naše občine k prazniku 11. julija.

Mestna klavnic Izola

iskreno čestita vsem občanom k občinskemu prazniku 11. julija ter jim želi nadaljnjih uspehov pri naporih izgradnje socialistične domovine.

Podjetje

»Mehanotehnika« - Izola

čestita k občinskemu prazniku 11. julija vsemu delovnemu ljudstvu naše občine.

KOLEKTIV GRADBENEGA PODJETJA

»GRADBENIK« IZOLA

čestita ob prvem občinskem prazniku vsem kolektivom in delovnim ljudem občine.

RADIO · OGLASI · OBJAVE

STALNE ODDAJE

OB DELOVNIH: 12.00 — 13.30 Oddaja v italijanski — 13.30 — 15.30 oddaja v slovenski — 17.00 — 18.15 oddaja v hrvaški — 18.15 — 19.30 oddaja v slovenski — 19.30 — 23.30 oddaja v italijanski — 23.30 — 24.00 oddaja v slovenski.

OB NEDELJAH: 7.00 — 7.45 Oddaja v italijanski — 7.45 — 10.00 slovenski program — 10.00 — 13.30 italijanski program — 13.30 — 19.30 slovenski program — 19.30 — 23.30 italijanski program — 23.30 — 24.00 slovenski program.

IZVLEČEK IZ PROGRAMA

od 10. do 16. julija 1954

SOBOTA, 10. VII. — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave (Ob 15.15 Portret) 14.30 Žena in dom — 15.00 Igra harmonikaški zbor iz Ljubljane — 17.00 Emisija za JNA — 17.30 Dalmatinske narodne — 18.15 Zabavni orkestri igrajo za židano voljo — 21.30 Slušna igra: Skvarin »Tuje dete« izvajajo člani slovenskega gledališča iz Kopra. NEDELJA, 11. VII. — 8.10 Slovenske narodne pesmi — 8.30 Našim kmetovalcem — 9.00 Mladinski tednik — 13.45 Glasba po željah — 15.00 Naši kraji in ljudje: Obisk v Novi Gorici — 15.45 Produkcija Srednje glasbene šole iz Ljubljane — 17.00 Naša domovina — spored narodnih — 17.30 Glasba po željah v hrvaški — 18.15 Jurina in Frana — 18.30 V veselom ritmu. PONEDELJEK, 12. VII. — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — 14.15 Beleške o filmu — 14.45 Obzorje — 15.00 Pojeta Sonja Hočvar in Režika Koritnik, spremlja vaški kvintet — 17.00 Igra orkester Kay Kayser — 17.30 Narodne pesmi in plese izvajajo MKUD »Karločani« iz Pakraca — 18.15 Glasbeni mozaik. TOREK, 13. VII. — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — ob 14.15 Beleške o medicini — 14.45 Kulturno življenje, poje akademski pevski zbor p. v. Radovana Gobca. 17.00 Bosanske sevdalinske in hr-

vaske narodne pesmi — 18.15 J.S. Bach: Partita št. 1 v H duru — 18.35 Narodne melodije — 20.00 Umberto Giordano: »Andrea Chenier« opera v 4 dejanjih — 22.00 Plesna glasba. SREDA, 14. VII. — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — Ob 14.15 Beleške o kulturnem življenju — 14.45 Od Triglava do Jadrana — 15.00 Igrajo veseli godci — 17.00 melodije Johana Straussa — 17.30 Iz kraja v kraj — spored narodnih pesmi in plesov — 18.15 Za vsakogar nekaj. ČETRTEK, 15. VII. — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — Ob 14.15 Beleške o tehniki — 14.45 Špor doma in po svetu — 15.00 Poje slovenski narodni trio — 17.00 V ritmu sambe in tanga — 17.30 Poje mehani pevski zbor »Crvena zvezda« iz Kastova — 18.15 J.S. Bach: Kromatična fantazija in fuga — 18.30 Glasbena kronika — 12.40 Valčke in polke igrajo domači ansambli. PETEK, 16. VII. — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — 14.00 Glasba po željah — 14.45 Kulturni razgledi — 15.00 Poje slovenski oktet — 17.00 Iz znanih operet — 17.30 Tamo na rivi ... in druge dalmatinske — 18.35. Vesele narodne.

Poročila lahko poslušate ob delovnikih: Ob 5.40 — 7.45 — 13.30 — 19.00 in 23.30. Ob nedeljah: Ob 8.00 — 13.30 — 19.00 — 23.30.

OBVESTILO

Presvetno društvo »Jadranska Zarja« Semečela s sodelovanjem pevskega zbora PD Svobode iz Kopra priredi

VRTNO VESELICO v Žusterni

v nedeljo 11. VII. ob 17. uri
Na programu so pevske točke, recitacije in srečolov. Po programu bo ples. Vabljeni!

Odbor

Podjetje

»MLEKO«

IZOLA

čestita ob priliki občinskega praznika 11. julija vsem naprednim ljudem naše občine ter jim želi nadaljnjih uspehov pri bodočem delu.

*

Istočasno opozarjamo vse cenjene potrošnike, da nudimo v svojih poslovalnicah v Izoli, Kopru, Portorožu in Piranu kvalitetne mlečne izdelke. Se priporočamo za obisk.

UPRAVA

Realitetna agencija KOPER

nudi v komisijsko prodajo:

Kompletno jedrno tipa »Sloka« z jadrni in pripadajočimi vrvmi, ribiške elektrogeneratorje za ribolov, kompletne z motorji in svetlimi telesi, kompletne ribiške barke — motorne jadrnice ter navadne na vesla za ribolov, razne foto in radio aparate, komade in kompletna pohištva, pisalne in računske stroje mešalne stroje za pekarsko obrt, razno konfekcijo in drobni inventar za gostinska podjetja.

Istočasno javlja, da sprejema v komisijsko prodajo vse vrste premičnin in nepremičnin.

Na razpolago ima za prodajo več stanovanjskih hiš z obdelovalnim zemljiščem ter sama zemljiška telesa v bližini Kopra, Izole, v Pradah.

farmer v ponošeni obleki, nizkimi jahalnimi škornji iz surovega usnja ter preluknjanim in zaprašenim klobukom na od sonca in vetra ustrojeni glavi. Sledil mu je konj, isti konj, ki so ga pred petnajstimi minutami kakor obsedenega od besnosti in strahu s težavo nagnali v ograjeni prostor, kjer so se dvigali izpod njegovih kopit oblaki prahu.

Med svojim službovanjem mu na Mac Me Intoshevi farmi je Ivan ugotovil, da ni nihče pri spanju tako malo izbirčen kakor avstralski kavboji. Zadostovala jim je najmanjša kotanja v steni ali grmičevju, če je bila vsaj malo zavarovana pred vetrom. Sam je bil v tem pogledu nekoliko razvajen, brez svoje spalne vreče ni jezdil nikamor v stepe, medtem ko so se njegovi tovariši zadovoljili z dvema odejama in plahto, ki ni prepuščala vode.

Tako ni Ivan po cele tedne videl svoje Dolores — dr. Bloomsteed se je po prisrčnem slovesu moral vrniti v Sydney, ker bi sicer prekoračil svoj dopust obeh let — in je jezdil z ostalimi kavboji Mac Me Intosha po steni, kjer so na umetnih napajališčih z žarečim železom žigosali še nezaznamovana teleta z žigom njihovega lastnika. Ker je nastopil takolimenovani suhi čas — bilo je že sredi zime — so se morali seliti od napajališča do napajališča. Umetni studenci na veter — zlasti ob brezvetrju — niso imeli dovolj vode za vso živino, ki je po dobri paši potrebovala ogromne količine vode. Vseh »motorjev na veter«, kakor so imenovali te studence, ni bilo mogoče nadzorovati in sproti popravljati, kajti področje farme je bilo ogromno, osebje pa zaradi visokih mezd in stroškov vzdrževanja zelo maloštevilno.

Ko so v divjini prenočevali, ni Ivan občutil kljub zimskemu času nobenega mraza v varstvu svoje spalne vreče. Najmanj pa se je veselil po vsaki noči tistih pol ure med zajtrkom in sončnim vzhodom, ko se je z ostalimi Mac Me Intoshovimi kavboji ves prezebel solzil ob dimu ognja in čakal črnega kavboja, da pripelje konje. Zvečer so namreč vse konje razsedlali, jim sneli brzde in jih pustili, da si poiščejo paše v steni ali grmičevju. Zjutraj je moral svedeti črni kavboj najprej najiti njihove sledove in jim na svojem konju, ki je edini ostal v taborišču, slediti ter jih pripeljati

nazaj, kar pa je pogosto trajalo tudi več kot trideset minut.

V svoje novo življenje se je Ivan popolnoma vživel. Bivanje na svežem zraku in jahanje po prestranih stepah je zelo koristilo njegovemu zdravju in mu ponovno okrepilo živce. Po dolgem času je bil zopet miren in čutil se je varnega pred agenti moskovske tajne službe. Pogosto si je moral z grenkim nasmehom na ustnicah priznati, da je on eden tistih, ki so se skregali s svetom in ki jim je avstralska divjina edino zatočišče. Na bodočnost ni mnogo mislil. Štel je le dneve, kdaj se bo zopet vrnil na farmo k Dolores, ki se je po dohodu dr. Bloomsteeda ukvarjala s vzgojo Mac Me Intoshevih otrok. Farmerjeva žena je imela dovolj opravka z gospodinjstvom, ki je zahtevala v avstralski divjini mnogo več časa kot v civiliziranih krajih starih dežel.

Dr. Bloomsteed se je medtem že vrnil v svoje sydneyško samsko stanovanje, kjer je njegova gospodinja zopet skrbela

za njegov telesni blagor. Za Dolores je dr. Bloomsteed v najbolj skritem kotičku svojega srca zelo žaloval, obenem pa je bil vesel, da je lepa pevka iz »Nočne zvezde« na varnem. Obiskovalci »Nočne zvezde« in bivši častilci njene lepote pa so jo prav tako hitro pozabili, kakor so se za njo skoraj čez noč razvneli.

Poleg dr. Bloomsteeda pa je bil na jugovzhodu Avstralije še nekdo, ki ni nikoli pozabil muhaste in zvite pevke ter njene očarljive lepote — njen bivši neznan ječar, ki je takoj po njenem begu pobral šila in kopita ter izginil iz Sydneya. Njegovi sodelavci so bili prepričani, da je pobegnil z lepo pevko na lepše. Toda niti njega, niti nje niso nikoli več dobili v svoje pesti, še manj pa lažnega Sturta Masona, ki je iz ameriškega novinarja postal avstralski kravji pastir, s čimer pa je bil nadvse zadovoljen ...

10. poglavje SKOK V »MRTVO SRCE«

Meseci so minevali mnogo hitreje, kakor sta Ivan in Dolores upala. Na Mac Me Intoshevi farmi nista spoznala dolgočasje, a tudi strahu pred usodo ne. Navzlic vsemu pa je Dolores nestrno pričakovala dne, ko bosta nastopila pot čez Tihi ocean v svojo mehiško domovino. Srce jo je zabolelo, če je pomislila na svojega očeta, ki ga je pred tolikimi leti zapustila in odšla za mladim Gomezom na Sumatro. Zato je hotela svoj mladostni greh popraviti in se — čim bo mogoče — vrniti z Ivanom, na očetovo haziendo ob Río Fuerte. Tam sta nameravala zaljubljenca skleniti zakonsko zvezo in Dolores je trdno upala, da ji oče ne bo odrekel blagoslova. Treba pa je bilo še nekaj časa potrpeti, da se ne bi v Mehiki ujela v mreže moskovskega maščevanja.

Napočil je čas, ko je Mac Me Intosh izbral s svojimi kavboji govedo za dolgo notovanje na jug. Med spremljevalci črede je bil tudi Ivan, ki se je navzlic ponovni in neprostovoljni ločitvi od Dolores skoraj celo veselil tega dolgotrajnega in napornega notovanja na južno polovico avstralskega kontinenta. Sedlu se je bil že ako privadil, da bi se brez njega počutil kakor riba na suhem.

V Rimu je bilo svetovno prvenstvo v športni telovadbi

V senci svetovnega nogometnega prvenstva se je pred nekaj dnevi odvijalo v Rimu svetovno prvenstvo v športni gimnastiki, ki pa ni bilo nič manj važno in zanimivo, kot svetovno nogometno prvenstvo. Res je, da telovadba ni povsod tako popularna kot je nabičanje nogometne žoge. Toda vsak premeten človek ve, da je telovadba veliko koristnejša za človeško telo, kakor pa še tako virtuelno in če hočete »umetniško« igranje nogometa. Telovadba vsestransko razvija človekove telesne in duševne sposobnosti; krepi človekovo moč, daje človeku spretnost in eleganco, krepi njegovo voljo in mu daje pogum, brez katerega si ne moremo zamisliti pravega moža.

Na letošnjem svetovnem prvenstvu je nastopilo 26 držav, ki so teknovali v moški in ženski konkurenci, ter v konkurenci posameznikov. Kot je bilo pričakovati so zasedli prvo mesto v moški in ženski konkurenci Rusi in Rsinje, ki tako rekoč, zlasti prvi niso imeli konkurence. 20-tisočglava množica je vsak dan navdušeno pozdravljala izvajalce na olimpijskem stadionu v Rimu. Največ ovacij so pobrali Rusi in Japonci, ki so morali kot je navada samo v gledališčih večkrat priteči nazaj na prizorišče dogajanja, da so jih gledalci lahko ponovno nagradili s ploskanjem.

Na tekmovalju so nastopili tudi Jugoslovani, ki so zasedli v moški konkurenci 12. mesto, v ženski pa 11. Za seboj so pustili še pet držav. Lahko rečemo, da je to uspeh za Jugoslavijo, saj je bila jugoslovanska vrsta najmlajša na letošnjem prvenstvu. Procentualno smo dosegli 83,77 odstotkov, od sto mogočih točk. Dočim smo jih na prvenstvu pred štirimi leti dosegli samo 75,82 točk. Vedeti moramo še eno, da so sodniki sodili po najstrožjem kriteriju. Lahko smatramo nastop Jugoslavije na letošnjem prvenstvu za uspeh. Nikakor pa ne moremo primerjati tega uspeha z uspehi, ki so jih imeli Jugoslovani na prvenstvih pred drugo svetovno vojno, ko so imeli v svojih vrstah dvakrat svetovnega prvaka in so se večkrat borili za prvo mesto. Kot ekipa so Jugoslovani pred vojno osvojili dvakrat drugo mesto, enkrat pa tretje. Ženske telovadke pa so bile enkrat druge. Poglejmo nekoliko nazaj v zgodovino svetovnih prvenstev v športni gimnastiki. Iz tega kratkega pregleda bomo razvideli, da so imeli dolgo vrsto let glavno besedo Francozi in Čehi. Na prvem svetovnem prvenstvu, ki je bilo leta 1903 Answersu so zmagali Francozi.

Tudi prvo mesto med posamezniki je zasedel Francoz Martinez. Na drugem svetovnem prvenstvu, ki je bilo dve leti kasneje so zmagali zopet Francozi pred Holandijo. Med posamezniki, ki je pobral venec zopet Francoz po imenu Laule. 1907. leta pa je bilo svetovno prvenstvo v Pragi, kjer so slavili Čehi dvojno zmago — ekipno in med posamezniki, pred Francozi. Prvenstvo med posamezniki je osvojil elegantni Czada. Toda že čez dve leti so se Francozi v Luksemburgu revanžirali Čehom za svoj poraz in osvojili prvo mesto kot ekipa, med posamezniki pa je bil prvi parizan Torres. 1911 leta so povelili prvenstvo Italijanom. Zopet je prišlo do dvoboja med Češko in Francijo. Zmagali so Čehi, med posamezniki pa je bil prvi Čeh Steiner. Francozi so se potegovali za naslednje prvenstvo, ki naj bi bilo v Parizu. Na vsak način so hoteli iztrgati težko zaslužen primat Čehom, ki pa se niso dali ugnati. Sredi Pariza so Čehi osvojili prvo mesto, zato pa so imeli Francozi prvaka med posamezniki. To je bil Torres. Od 1913 do 1922 leta ni bilo svetovnega prvenstva. V tem času se je v novo ustanovljeni državi Jugoslaviji zelo razširila telovadba, tako da je prišlo do svetovnega prvenstva, ki so ga organizirali v beli Ljubljani. V ostri borbi med Čehi in Jugoslovani so se morali Jugoslovani zadovoljiti z drugim mestom, ki pa je bilo več kakor častno. Med posamezniki je bil najuspešnejši Čeh Pehaček. 1926 leta se je vodila v Lyonu zopet ostra borba med Jugoslovani in Čehi. Zmagali so Čehi pred Jugoslovani. Toda prvo mesto med posamezniki je osvojil Slovenec Šumi. Čez štiri leta so v Luksemburgu zopet odnesli prvo mesto Čehoslovaki pred Francozi in Jugoslovani. Toda Slovenci so bili zopet svetovnega prvaka. To je bil nepoznani Primožič. 1934 leta pa so iznenadili v Budimpešti Švicarji, ki so osvojili ekipno

in z svojim telovadcem Machom tudi prvo mesto med posamezniki.

Čez štiri leta so postali svetovni prvaki kot ekipa in posamezniki Čehi. Prvenstvo je bilo v Pragi. Med posamezniki je bil prvi domačin Gaždoš. Od 1938 do 1950 leta ni bilo svetovnega prvenstva v športni gimnastiki. Na prvem svetovnem prvenstvu po drugi svetovni vojni so osvojili prvo mesto Švicarji pred Finci, med posamezniki pa je bil prvi Švicar Leman. Po zadnjem svetovnem prvenstvu pa ste že poučeni iz uvoda tega članka.

Za Jugoslovansko telovadbo so z ustanovitvijo TVD »Partizana« nastopili boljši časi. Telovadba je dobila silen razmah o čemer nam pričajo prepolne telovadnice in telovadišča samih mladih fantov in deklet, ki so najboljši porok, da bomo z železno disciplino, vstrajnostjo in solidnim življenjem lahko kmalu dosegli in presegli predvojni nivo jugoslovanske športne gimnastike.

Športne zanimivosti

S čim se okrepčajo nogometni igralci med polčasom? Na letošnjem svetovnem prvenstvu, ki je bilo za vse nastopajoče izredno naporno so se v polčasu igralci posameznih reprezentanc okrepčali tako-le: prvaki Nemci jemljejo v polčasu gorak čaj, limono, sladkor in mineralno vodo, Urugvajci limono, Brazilci kavo in mineralno vodo, Mehikanci zelo sladkano kavo, Jugoslovani topel čaj, Italijani mineralno vodo in limono, Francozi mineralno vodo, Angleži čaj in sicer brez mleka

(znano je namreč, da pijejo Angleži čaj z mlekom). Sladkor posebej; Skoti čaj z limono, Turki mineralno vodo, Madžari čaj z limono itd.

Italijani že dolgo časa ugotavljajo, da njihov nogomet propada vsled nakupovanja inozemskih igralcev. Tudi na letošnjem svetovnem prvenstvu so bili njihovi menažerji na delu. Tako je Milan kupil najboljšega urugvajskega igralca Schiaffina za nič manj kot 45 milijonov lir. Na ta način seveda ne bodo Italijani rešili svojega nogometa. Toda, denar je sveta vladar. Čim več dobrih igralcev, tem več gledalcev na tekmah, to je geslo italijanskih menažerjev.

Te dni je presenetil ves svet z svojimi odličnimi uspehi jugoslovanski veslač in evropski rekorder v skifu Perica Vlasie. Njegovi uspehi so tem večji in pomembnejši, ker se je moral Vlasie za vse tekme bodisi v Angliji, Nemčiji in Holandiji sposoditi čoln. Toda to ga ni motilo. V vseh regatah je osvojil vedno prvo mesto. Angleški tisk je v svojih komentarjih poročal, da je Vlasie eden najboljših skifistov vseh časov. Njegov največji uspeh je zmaga na kraljevski regati v Henleyu na Angleškem, ko je v sijajni vožnji premagal olimpijskega prvaka Rusa Čukalova za 6 in pol dolžine čolna.

Najboljši porok za boljše čase v jugoslovanski telovadbi je naša mladina včlanjena v TVD Partizan

Barba Vane pravi...

Ta teden, dragi moji bralci, sem res zelo »al korto« z novicami. Vsi izvirji so se posušili. Moja torba je prazna kot beračeva malha ob slabih letinah. Čeprav sem svoje stare noge brusil od vasi do vasi in so podplati na čevljih postali tako svetli, da bi se v njih lahko ogledeval kot v zrcalu, nisem staknil nikjer nič »poštenega.« (Če o »poštenosti« lahko še govorim). No, navsezadnje pa sem še vesej in zadovoljen, da je moje vsakotredensko »čakolanje« toliko zaleglo, da so sedaj vsi ljudje — v liniji. Ko sem se pravkar pripravljaj, da pripravim plan za ta teden, je zabrnal telefon:

»Haló, haló! Je tam Barba Vane?«

»Ja, tu sem osebno. Kaj pa je novega?«

»Ali greš kaj v kopališče, Vane,« je vprašal glas v telefonu.

»Do sedaj še nisem bil v morju. Imam preveč dela. Zakaj pa me to vprašuješ?«

»Škoda, škoda,« je dejal glas, »videl bi, kako se nekateri koprski direktorji vozijo v kopališče z avtomobili, delavci pa pešajo!«

»O tem pa ne bom pisal. Imam prevelik »rešpekt« pred direktorji. Bojim se, da bi me potem povabili na kosilo,« sem odgovoril in odložil slušalko.

Ker sem že začel z »linijo« moram takoj ugotoviti, da tisti direktorji niso »v liniji.«

Še manj so »v liniji« tisti koprski pometaji, ki bi morali čistiti ulice okrog splošne bolnice nad hotelom »Triglav.« Že več kot deset dni ležijo na severni strani bolnice v ozki ulici umazane cunje, ki so priletele od kdovekje. Mogoče celo z Marsa? Pometaji jih baje

ne vidijo, ali pa se bojijo, da so radioaktivne. Kot nalašč je na steni bolnice prav tam dobro čitljiv napis v italijanskem jeziku: Prepovedano je odlagati smeti! Dvakrat bi obsodil tistega, ki se tako brije morce iz odlaka o mestni čistoti.

Prejel sem pismo, v katerem mi inekdo zelo lepo piše:

»Dragi Barba Vane! Najprej te prav lepo pozdravljam in želim, da bi živel še sto let in potem kar na hitrem umrl.« (Takoj moram odgovoriti, da leta že sedaj komaj tnosim in se prijazenemu tovarišu zahvaljujem za voščilo z upanjem, da se ja ne bi uresničilo). »Dam ti znat,« piše dalje prijazni tovariš, »da sem kot riba zdrav, ni pa tako z radiosprejemnikom znamke »Kras«, ki sem ga v aprilu letos kupil v Trgovskem domu v Kopru. Ko sem ga doma odprl, je začelo tako grmeti in ropotati, da sem se bal, da se bo zdaj, zdaj vsula ploha iz njega.

Odnese sem ga nazaj s pripombo, naj ga dajo popraviti. Dvakrat sem potem vprašal, kako je z njim, pa sem dobil odgovor, da bo kmalu popravljen. Nazadnje je res »prišel«, toda je iz njega prav tako grmelo kot prej. Kaj naj storim? Za aparat sem plačal 29.500 din.»

Res sem v zadregi, kaj naj mu odgovorim. Aha, jo že imam. Tovar »na Kras«, ki je baje nekje v Sezani, je mogoče med izdelovanjem radioaparata uvela vse tisto jetošnje grmenje. Tega sedaj oddajajo tam izdelani radioaparati. Svetoval bi, da pokliče radiostrokovnjake, ki naj bi preiskali material, če mogoče ni »gromoaktiven« kot so bile tiste ribe v morju okoli Japonske. Zadeva je resna in je podjetje v nevarnosti, da ne bi izgubilo še slabe-

Okrajne strelske tekme v Portorožu

V nedeljo 4. t. m. se je ob 8. uri pričelo v Portorožu pod pokroviteljstvom tov. Jožeta Boršnarja, stalnega svetovalca pri VUJLA, tekmovalje za prvenstvo strelskih družin v koprskem okraju. Portoroška strelska družina je s pomočjo tov. Galie iz Ljubljane in JLA, a pod vodstvom agilnega tov. Severja Miloša uredila za skladiščem Prerada provizorično strelišče, na katerem je bilo mogoče izvesti okrajno prvenstvo.

Tekmovalo je 6 ekip, in sicer 2 iz Izole, 2 iz Portoroža, pa 1 iz Kopra in Pirana ter štirje poedinci v članski konkurenci z vojaško puško. Ženski ekipi sta bili samo dve: ena iz Izole in ena iz Portoroža. Tekmovali pa sta tudi ekipi pionirjev iz Izole in Portoroža. Moški so tekmovali z vojaško puško na 300 m, ženske z malokalibrsko puško na 50 m ter pionirji na 10 m z zračno puško.

Doseženi rezultati so bili naslednji:

1. Moški:

Prvo mesto si je priborila ekipa II iz Portoroža z 278 krogi, drugo mesto ekipa I iz Portoroža, tretje mesto ekipa I iz Izole.

2. Ženske:

Prva Izola (269 krogov) druga Portorož.

3. Pionirji:

Med člani poedinci je dosegel prvo mesto tov. Rebolj Tone iz Portoroža z 82 krogi, med članicami tov. Hercog Mimi iz Izole z 78 krogi, med pionirji pa tov. Markesar z 82 krogi.

Najboljše ekipe so prejele za nagrado zračno puško, posamezniki pa so prejeli diplome in brezplačno celotno revijo Stre-

lec. Strelska družina iz Izole je darovala priborjeno zračno puško strelski družini Piran, ki je imela doslej le eno tako puško.

Nekaj uspehov idrijskega »Rudarja«

ŠD »Rudara« iz Idrije je zadnja leta dosegal vidnejše uspehe samo smučanju, medtem ko v nogometu nikakor ni mogel priti do kakave večjega uspeha. Na zadnjem obnem zboru so sklenili, da bodo poživili predvsem nogometno sekcijo. Sestavljeno je bilo mlado moštvo, ki je v pripravah že doseglo nekaj vidnih uspehov in se pripravlja tudi za predstoječe nogometno prvenstvo.

V nedeljo 27. junija smo imeli v gosteh Logatčane. V dopoldanskih urah je bila odigrana tekma v odbojki, kjer so domačini zmagali s 3:0 in v namiznem tenisu, kjer so domačini prav tako dobili vseh 5 partiji. Glavno zanimanje je veljalo popoldanski nogometni tekmi, kjer so mladi igralci »Rudarja« popolnoma gospodarili na igrišču in zmagali z 8:0.

V nedeljo 4. julija pa smo imeli v gosteh iz daljnih Ruč in pričakovali smo hude borbe za zmago. Toda tudi v tej tekmi so domači igralci hitro zagospodarili na igrišču in zmagali z 8:1.

Ocene našega moštva seveda še ne moremo dajati, ker ne vemo kako močna sta bila oba nasprotnika. Moč našega moštva se bo pokazala šele, ko bomo videli rezultate z močnejšimi nasprotniki.

L. S.

Šahovski dvoboj v Idriji

Šahovsko društvo v Idriji je priredilo zanimiv dvoboj na 2 deskah med rudarji in ostalimi meščani, v katerem so zmagali rudarji z rezultatom 4 in pol točke proti 3 in pol točke. Za rudarje so pridobili celo točko Verner, Hladnik, Slavič in Gosler, za mesto pa Sever, ing. Mazi in Logar, ing. Jager ter Košmit pa sta si točko razdelila.

Dvoboj spada v okvir priprav za moštveno prvenstvo.

L. S.

Prvikrat v zgodovini jugoslovanske atletike se je zgodilo, da je državna reprezentanca Jugoslavije, ki se te dni bori v Helsinkih z reprezentanco Finske, brez Zagrebčanov, kar je kaj slabo spričevalo za zagrebške atlete. Sicer pa so v reprezentanci atleti iz Beograda, Ljubljane, Celja, Novega Sada, Sarajeva in celo iz Karlovca.

Tudi avstrijskim nogometašem je zadil denar. Po najnovejših vesteh bosta Oevrik in Stojaspal odšla med francoske profesionalce. Prvi bo nastopal za Nimes, drugi pa za Strassburg.

Prvikrat v zgodovini svetovnih prvenstev v telovadbi se je zgodilo da si delita prvo mesto kar dva telovadca med posamezniki. To sta Rusa Čukarin in Muratov, ki sta na letošnjem svetovnem prvenstvu v Rimu osvojila prvo mesto z enakim številom točk.

»PERLA« je najboljšje loščilo za čevlje.

POTROŠNIKI, zahtevajte vedno loščilo za čevlje znamke

»Perla«

Industrijsko podjetje

»SALVETTI«

PIRAN

MEDNARODNEGA JEZIKA

ESPERANTO

so lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete znamko za Din 25.— Vam pošljemo brezplačno na ogled prve lekcije.

Zveza esperantistov Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva 7/I.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Stolja — Tiska tiskarna »Jadran« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, pošti predal 2.

Letna naročnina 500.— din, polletna 250.— din, četrletna 130.—

vaš Barba Vane